

DOMOLJUB

Izraja vsak četrtak. Cena mu je 3 K na leto. (Za Nemčijo 4 K, za Ameriko in druge tuje države 6 K.) — Posamezno številko se prodajajo po 10 vinarjev.

S prilogama:
„Naš kmečki dom“ in „Naša gospodinja“.

Spisi in dopisi se pošiljajo: Uredništvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica. Naročnina, reklamacije in inzerati pa: Upravištvu „Domoljuba“, — Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Štev. 41.

V Ljubljani, dne 14. oktobra 1915.

Leto XXVIII.

Pomagajmo!

Vojsko čutimo vsi; v zadnjo gorsko kočo sega; ni ga srca, ki bi ne čutilo njenih železnih rok. Vsi moramo tudi sodelovati, da se za nas prav in dobro konča. Vsaka pomoč v tem oziru je obenem delo za mir. Vse polno takih reči je, katere nas vabijo, naj se zganemo: Begunci in ranjenci, skrb za sirote in vdove padlih junakov, skrb za pohablence, pomoč vojaštvu z bakrom, mesingom, volno, predvsem pa pridno delo v kmečkem gospodarstvu, da ne zastane pridelovanje potrebnega živeža. Vsega tega je treba in kdor se je v teh ozirih pridno in resno lotil dela, je sobojevnik, dejanski pomočnik v težki vojni službi.

Dve reči sta nam pa zdaj prav posebno pri srcu, ki ju s toplim priporočilom pošiljamo med naše ljudstvo, prepričani, da naše besede ne bodo zastojni.

Najprej izpregovorimo resno o vohunih. Z Lahom imamo vojsko ne samo ob naši meji, nego že prav v našem slovenskem ozemlju. Nanjo se je Lah pripravil pravzaprav že leta sem; odkar se je pa začela svetovna vojska, je pa gotovo vse storil, da si ogladi pot preko naših gora. Da je iskal zase ljudi, ki bi mu vohunili, o tem ne more biti nobenega dvoma. Če more izvedeti, kako se premikajo naše čete, koliko in katere so tu, ali tam, je to zanj nepregledne važnosti. In da bi to izvedel, je poizkusil že pred vojsko vse, kar je mogel. Imel je vse polno svojih ljudi v najrazličnejših službah; laški državljani so delali kot zidarji, brusači, opekarji, imeli trgovine, delali po pisarnah, oblezli vse, videli in slišali vse, kar se je godilo v naši državi. Gotovo jih je bilo med njimi takih, kateri so bili v službi laške armade, ki so ji sporočali, kar so

izvedeli, ki so pa obenem poskrbeli za vohunsko službo tudi še za pollej, ko se jim je bilo treba umakniti iz naše domovine. Poleg laških državljanov je bilo pa mnogo avstrijskih Lahov, ki so imeli svoje srce za Italijo, in ki so Avstrijo sovražili. Ti so bili v vohunstvu gotovo še spretnejši in strastnejši, ter tembolj nevarni, ker so naši državljani. Nekaj najhujših kričačev so pač vsi poznali, toda poleg njih jih je bilo gotovo veliko skritih, previdnih. Kričači so jo potegnili začetkom vojske čez mejo; zviti, tihi izdajalci so pa ostali. In nazadnje denar! Ljudi brez značaja, brez vesti, ki jim je za denar vse naprodaj, dobiš povsod. Z denarjem se pa pri takih rečeh ne varčuje. Zato je ne samo mogoče, nego tudi verjetno, da so Lah ob svoji pripravi za vojsko najeli tudi takih barabskih ljudi in jih plačali za umazano vohunsko in izdajalsko delo. Kdo bo verjel, da so n. pr. na Krasu prosti otroci sami od sebe prišli na to, da so jeli odvijati vijake od šin na avtomobilski progi, ali da sta nesrečna ubita žandarja pri Radečah slučajno našla svojo smrt? Kdo more tajiti vohunstvo, če so Lah večkrat, ko so naši postavili v kak skrit kraj svoje kanone, že za kratek čas jeli streljati nanje? Ne slepimo se: Lah so razpredli vohunstvo, kar so ga le mogli in mnogo naše krvi je že izteklo za to, ker so brezvestni vohuni mogli izvrševati svoje črno izdajalsko delo.

Zato pazimo vsi brez izjeme na sumljive ljudi in pomagajmo, da se ta grda, nevarna zalega zatre. Posebno izkušajo vohuni izslediti, kako in v kakšnem številu se premika vojaštvo, pa tudi, kje so pripravljene zakopi in utrdbe; seveda se zanimljejo tudi za najraznovrstnejše druge reči, ki so z vojsko v zvezi. Razumni ljudje, ki imajo odprte oči, brž opazijo, kje ni kaj

prav. Kdor v tem oziru kaj najde in poskrbi, da se grdo vohunsko delo onemogoči, odvrne morda najstrašnejše nesreče od naših dragih na bojišču.

Druga reč, ki moramo danes zapisati par besedi o nji — v pomoč naši armadi in v skrb za skorajšnji mir — je pa tretje vojno posojilo. Mi vsi vemo, da med našim narodom ni velikih bogastev. Domala brez izjeme imamo kmečko ljudstvo, ki si s pridnim delom služi svoj kruh in ohranja našo zemljo bodočim rodovom. Milijonov ni v žuljavih rokah; marsikje manjka celo za sproti in na pre mnogih kmečkih domovih vise s svinčeno težo neusmiljeni dolgovi, ki silijo kmeta in njegovo družino, da dela predvsem za druge. Zato se tudi pri nas ne more pričakovati toliko posojila, kolikor ga morejo dati druge bogate dežele z razvitim tovarniškim in trgovskim življenjem. Nekaj pa mora dati tudi naš narod, in kar more, naj tudi da.

Sto kron je najmanjši svota, ki se more zapisati za vojno posojilo. Velikih svot naš kmet ne zmore, kakor smo že rekli. Iskreno bi nas pa veselilo in na vse strani bi nam bilo v čast in v korist, ko bi se — četudi manjših svot — zapisalo večje število. Dobra volja naj se pokaže. Posojilo se dobro obrestuje. Kdor ga zapiše, pa obenem izpriča, da zaupa državi, da hoče v nji in z njo živeti sam in njegov rod.

Treba pa je, da se število naših udeležencev pri vojnem posojilu natančno razvidi in zato naj nihče ne zapiše drugod svojega posojila, nego pri svoji domači posojilnici, ta pa pri Zadrugi zvezi. Le tako moremo izkazati, kaj se je pri nas naredilo v denarnem oziru, ko je bila domovina v nevarnosti. Vojska se zdaj za nas povsod srečno obrača; na vseh konceh zmage! Treba je sovražnim državam še dokazati, da nas

tudi v gospodarskem oziru ne bodo ugnali, da smo marveč pripravljeni tudi državo podpreti z denarjem. Čim bolj ima država svoje denarno gospodarstvo v vojski urejeno, tem manjši so njeni vojni stroški in tem manj jih bo torej treba pokriti po vojski. Že pri prvem in drugem posojilu se je naše ljudstvo udeležilo po svojih močeh; tudi tretje bo pokazalo, da se zaveda svojih dolžnosti do države in da trdno upa, da se bo po vojski tudi država v polni meri zavedala svojih dolžnosti do zvestega hrvaško-slovenskega naroda na svojem jugu.

Maščevan pohlep.

Strašne svetovne vojske je kriv pohlep in nad pohlepom se vojska najgroznejše maščuje. Kakor da bi hotel Bog vidno pokazati, kako sovraži človeško pohlepnost!

Začela je Srbija. Nezačuden je svojim zmagami nad Turki, ki so ji prinesle v balkanski vojski mnogo stare srbske zemlje, je zahlepela še po tuji zemlji. Najprej je zavrtno uropala Bolgarom Macedonijo, ki je po veliki večini stara bolgarska zemlja, potem je pa začela hlepiti še po naših deželah. Zahotelo se ji je Bosne in Hercegovine, Dalmacije in Hrvaške, celo Istre in Trsta. Začela je rovatiti po Bosni, podpihivati sovraštvo proti Avstriji, snovati zarote. Konec je bil strašni umor v Sarajevu, ki je odkril srbske namene, prisilil Avstrijo k obrambi in tako sprožil svetovno vojsko. Ker se je Rusija potegnila za Srbijo in poslala vse svoje vojake na nas, se je Srbija še izvila iz bojev. Avstrija je bila sicer zasedla že velik del Srbije, tudi na Belgradu je že zavihrala cesarska zastava, a strašni boji z Rusi na severu so prisilili Avstrijo, da je morala večino čet poslati na Ogrsko in v Galicijo in tako oslabiliti svoje moči v Srbiji. Tako se je prvič Belgrad rešil. A že so spet nove armade prekoračile Savo in Donavo, že je drugič padel Belgrad in to pot se zdi, da za Srbijo ni več rešitve. Njen položaj je tem bolj obupen, ker je vstal zoper njo sovražnik tudi na vzhodni meji. Bolgari ne morejo pozabiti, kaj jim je storila Srbija in sedaj se je dvignila tudi njih vojska na Srbijo. Tako grozi pogin Srbiji od treh strani: od zahoda prodirajo avstrijske čete, od severa avstrijske in nemške, od vzhoda bolgarske. Kdo ve, če se ne bo po tej vojski reklo: Srbija je bila?

Rusija je bila združila balkanske države na vojsko zoper Turčijo. Zato je upala, da bodo šle sedaj v veliki svetovni vojski te države ž njo. A preslepil jo je pohlep. Tako velika država, kakor je Rusija, gotovo potrebuje izhoda na morje. Rusija nima pripravnega izhoda. V Aziji ji je zaprla pot Japonska, ko jo je premagala v nesrečni rusko-japonski vojski. Baltičsko morje ji vedno lahko zapre Nem-

čija. Severno morje pa po zimi zamrzne. Rusiji ni zameriti, da si želi izhoda iz Črnega morja mimo Carigrada in skozi Dardanele v Sredozemsko morje. Svoj čas ji je ta prehod najbolj branila Anglija, ki se je bala ruskega tekmeča v Sredozemskem morju. Avstrija se je bila že vdala, četudi ne rada, ker tudi sama še nima proste poti čez Solun v Malo Azijo. Vendar bi Avstrija ne bila proti temu, ker so ruske želje res umevne. Toda prišla je vmes svetovna vojska, ki je tudi vojska med Rusijo in Avstrijo. V tej vojski je hotela Rusija s silo rešiti tudi svoje vprašanje o prostem prehodu skozi Dardanele. Sedaj je Avstrija seveda nasprotna, ker bi sedaj Rusija uvažala tudi kanone in strelivo za vojsko zoper njo. A sedaj je Rusija upala na balkanske države, Bolgarijo, Romunijo in Grčijo. Te države naj bi napadle Turčijo, vzele ji Carigrad in Dardanele in jo vrgle nazaj v Azijo. Tako bi se odprla tudi Rusiji prosta pot do morja. A v svojem pohlepu je naredila Rusija veliko neumnost. Oznanila je vsemu svetu, da mora biti Carigrad njen, njene tudi Dardanele, da jih lahko utrdi, če se ji bo zdelo. Sedaj pa balkanske države po koncu! Bolgarija je v balkanski vojski naskakovala že zadnje utrdbe pred Carigradom, a ji je Rusija ustavila nadaljnji pohod. Sedaj naj pa Rusija sama Carigrad zasede? Grčija tudi še vedno sanja o nekdanjem grškem cesarstvu v Carigradu. Romunija se pa boji vsaj za svojo trgovino, če bi imela Rusija v rokah Carigrad in Dardanele. Ko bi bila Rusija proglasila Carigrad za svobodno mesto in Dardanele za svobodno pot vseh balkanskih držav, bi gotovo že danes ne bilo več Turkov v Evropi in svetovna vojska bi se bila morda vse drugače zasukala. Ne moremo skoraj drugače reči, kakor da je Bog udaril ruski pohlep, zmešal takorekoč sovražnikom jezike in jim vzelo moč. Zastonj so Angleži in Francozi naskakovali Dardanele, Bolgari, Romuni in Grki so jih od strani gledali in se jim kajpada na tihem še smejali, nazadnje so se pa Bolgari še kar očitno zvezali s Turčijo in Nemčijo in šli v boj ne na Carigrad, ampak zoper Srbijo.

Italijo je tudi spravil v vojsko samo pohlep. A pohlep se je nad njo tudi najbolj očitno maščeval. Zavoljo ljubelega miru je bil obljubil naš cesar Italiji pravzaprav že vse, kar so si Italijani od nekdanj brez vsake pravice lastili. A ne! Italiji se je zdelo, da je Avstrija že močno oslabiljena in da je treba le še malega sunka, pa bo na tleh, in potem se bo dobilo, kar bo kdo zahteval. Za ta sunek se je sama pripravila. Pretrgala je izdajalsko svojo zvezo z Avstrijo in ji napovedala vojsko. Mislila je, da bo v par dneh v Ljubljani in da bo še pred jesenjo z mečem v roki sklepala mir na Dunaju. Kako se je goljufala! Peti mesec že teče, a Italija je tam, kjer je bila prve dni. Stotisoče nje najboljših vojakov že gnije ob Soči, a nikjer nobenega upanja, da bi se obrnilo na bolje. Bliža se

zima, mráz že pretresa vojake z juga lakota se povsod oglašá, ljudje kolneje to vojsko, a Italija ne more ne naprej ne nazaj. Naprej ji brani Borojevič, če gre nazaj, ve, da bo šel Borojevič za njo in potem bo v Lombardiji ples. Človeku bi se smilila, če ne bi zagrešila tako podlega izdajstva! Potem je pa hotela Italija pomagati tudi zaveznikom, a je še tem le bolj škodovala. Kar ni neumno — za nas seveda srečno! — zmešala s svojo politiko Rusija, to je zmešala v svojem pohlepu Italija. Italija je branila Črnogorcem v Skader, Srbom v Drač, ker bi rada sama vse vzela. Tako je Srbe in Črnogorce razdražila, da so že začeli premišljati, ali bi ne bilo bolje vreči orožje proč in se vdati. Čemu boj za prazen nič! Kar bi utegnili pridobiti v Albaniji, to bi jim odsavnila Italija! Prav tako je pa z Grki. Če bi jih že Rusi ne bili oplašili s svojim Carigradom, jih je razburila Italija. Italija ima še vedno zasedeno otočje ob Mali Aziji, ki je po narodnosti grško, in vedno bolj odkrito kaže, da ga tudi ne da več iz rok, da, še v Albaniji in Mali Aziji si lasti staro grško zemljo. To je Grke odbilo in nobenega veselja nimajo, da bi šli za take zaveznike v vojsko.

Tako se maščuje v tej vojski pohlep in svetovna vojska oznanja tudi narodom in državam božje zapovedi: Ne kradi! in tudi ne želi tuje lasti!

Vrlim slovenskim junakom

Z velikim zanimanjem čitamo Vaša pisma z bojnih poljan. Veseli nas, da se s pozdravi spominjate tudi nas, za kar se Vam prisrčno zahvaljujemo. Predragi slovenski mladeniči in možje! Dovolite, da tudi slovenska mladenka izpregovori besedo do Vas.

Trda je sicer Vaša usoda — toda verno srce Vam je polno živega ognja in ljubezni do naše mile domovine. Že pol drugo leto stojite nepremagljivo kot skala ter odbijate z nadnaravno močjo sovražne navede. Vse borjenje, vse žrtve so Vam lahke ob misli na svoje drage domove. Pripravljene ste dati vse, vse preirpeti. — To bomo dan na dan iz Vaših iskrenih pisem.

Predragi slovenski junaki! Ljubi Bog naj Vas tisočkrat blagoslovi! Marija, pomoč kristjanov, naj Vam bo ob strani pri vseh delih, na vseh trudapolnih potih! Naj Vam Ona pomaga, da nikdar ne opešate v srčnosti in ljubezni do Boga in domovine. Naj Vas tolaži, kadar Vam žalost srce objame, naj odpodi vsako malosrčnost, da nadaljujete svoje napore s sladkim upom na brezkončno plačilo za vsa Vaša velika dela!

Me slovenske mladenke smo Vam globoko hvaležne za Vaše plemenite čine; slava Vam, slovenski junaki, ki prenašate bremena hude vojske ter izvršujete tako velika dela!

Tudi me se vojskujemo in delamo povsod za blagor slovenske očetnjave. Trudimo se, da ohranimo vse Vaše domove na dobrem stališču, kot ste jih zapustili. Vi,

da bo Vaše veselje neskaljeno in tem večje, ko se povrnete.

Da, Bog in Marija je z nami, — kar tolikrat ponavljate v svojih pismih. To je naše veliko upanje, ko se nam šibe ramena ob težko naloženih dolžnostih, ki jih izpolnjujemo ob teh odločilnih dneh. Krščanski rojaki, naj Vam bo vera močan, odbijalni steber ob vsaki malosrčnosti.

Mi doma iskreno molimo za Vas, vse darujemo za Vašo srečo in blagostanje. Ljubi Bog nas bo gotovo uslišal; Marija, naša moč in tolažba, ki jo tisoč in tisočkrat kličemo, Vas mora varovati in rešiti! O, dragi slovenski junaki! Naj se nikdo izmed Vas ne izneveri. Čeprav nas boli Vaša usoda, vendar se nam obličje razjasni, blažena sreča in mir se naseli v naša trpeča srca, ko čujemo o Vaših junaštvih, ko beremo Vaše tako plemenite besede, da delate vse z Bogom in za Boga, da ste ostali dobri, vrli, Bogu zvesti v vseh prevelikih nevarnostih!

Tudi me doma hočemo ostati trdne in zveste; z lepim, neomadeževanim življenjem se hočemo izkazati vredne Vas in Vašega življenja, ki ga za nas žrtvujete.

Vse prenašamo z največjo vdanostjo iz ljubezni do Vas in naših domov ter ljubljenega vladarja! Neprestano obračamo v nebo svoj pogled, da pošlje Gospod krepčila in obilnega blagoslova na Vas, da vztrajate.

Marsikatera grenka solza kane iz očesa, toda nikdar iz malosrčja. Nasprotno! Prinese nam novega ognja ter junaške vdanosti. Pripravljene smo dati vse, tudi svoje mlado življenje na oltar domovine!

Sprejmite torej, predragi naši junaki, še enkrat največjo hvaležnost in vdanost do Vas. V vročih prošnjah do neba vedno mislimo na Vas. Nihče ni pozabljen, naj bo kjerkoli; naša srčna molitev ga spremlja vedno in povsod!

Pošiljamo Vam vsem prisrčne pozdrave! Živeli!

Gorenjka.

Oklic!

Tretje vojno posojilo se predloži v podpisovanje.

V tretjič tekom vojne se izdaja poziv, naj se dajo državi sredstva ki jih potrebuje za izpolnitev svojih velikih nalog.

Zmagoslavni čini vojske in mornarice utrjajo naše zaupanje v bodočnost; moč zmage pa imajo tudi dokazi naše gospodarske sile. Kaže se, da se je moč države pod navalom sovražnikov mogočno povečala. To in velik uspeh prvih posojil, kakor tudi vedno napredujoče obnavljanje kapitala, dalje patriotični duh in zavest dolžnosti, ki preveva prebivalstvo, daje jamstvo za poln uspeh tretjega vojnega posojila.

Naši bratje posvečajo na bojišču svojo kri in svoje življenje državi. Kdor je ostal doma, ima častno dolžnost, da do skrajne meje svojih zmožnosti in svojega premoženja z vsemi silami zagotovi sredstva za vojevanje.

Kdor za to skrbi, skrbi preudarno zase; kajti njegova moč se opira na moč skupnosti. Smotrena sedanjost je podlaga bodočnosti miru. Na uspehu je udeležen vsakdo, katerega poklica naj je in kakršno premoženje naj tudi ima.

Kdor ima gotovino in vloge ali terjatve pri bankah, kdor ima vrednote, ki se dajo premenjati v denar, temu vелеva domovinska čast, da ima dolžnost, da da na razpolago sredstva, ki ima do njih predpravo od sovražnikov v svojem obstoju ogrožena dežela. Vsi po svojem ugledu in stališču vplivni državljani morajo v svojem krogu delovati s poukom in pojasnjevanjem: neumorno podrobno delo mora pomagati in podpirati.

Težka ni dolžnost, ki jo tu zahteva država od svojih državljanov, nobena žrtev ni, pa tudi ne izguba dobička, zahteva se le pripravljenost, dati državi denarna sredstva za gospodarsko vojno pripravo, torej pripomoči, da se svetovna vojna končno zmagepolno završi. Finančna moč naše države jamči podpisovalcem vojnega posojila za varnost njih glavnice in za zelo ugodno obrestovanje.

Vsi krogi prebivalstva, kmetovalci in industrijalci, kapitalisti in trgovci, zasebniki in družbe morajo zato pripraviti vsa svoja sredstva za ta vzvišeni namen.

V Ljubljani, dne 5. oktobra 1915.

C. kr. deželni predsednik:

Baron Schwarz s. r.

Tretje avstrijsko vojno posojilo. V tretjič se obrača naša država do svojih državljanov s pozivom, naj se po svojih najboljših močeh udeležijo podpisovanja 3. avstrijskega vojnega posojila in tako omogočijo domovini, da zmagoslavno konča usiljeno vojno. — V zadnjih mesecih dosežene velike zmage Avstro-Ogrske in Nemčije v Rusiji, ponesrečeni napadi bivšega laškega zaveznika, hraber odpor Turčije in slednjič nastop Bolgarije na naši strani so kaj ugodna znamenja, da bode končna zmaga naša in naših zaveznikov in da bode po obilih žrtvah krvave vojne zopet nastopil mir in z njim blagostanje vsem narodom naše širne domovine. — Pogoji so ti-le:

Podpisovalci bodo plačali 93 K 60 vin. (vrednost je 100 K), obresti bodo znašale 5½% in se bodo izplačevale v polletnih obrokih. Le prvi odstrižek, 1. januarja 1916, in zadnji 1. oktobra 1930, je četrtletni; vojno posojilo je prosto davka. Zadolžnice so izstavljene v odstrikkih po 100, 200, 1000, 2000 in 10.000 in v odstrikkih, ki predstavljajo več kot 10.000 K. Pri podpisovanju 200 K se mora nabavna cena cela vplačati, pri podpisovanju nad 200 K se vplača pri priglasitvi 10%, 6. decembra in 5. januarja pa 20%, 5. februarja 25%, ostanek pa 6. marca. Avstro-ogrška banka in vojna posojevalna blagajna podeljujeta

na obligacije, oziroma na začasne listine posojila za pol odstotka nižje kolikor bo znašala vsakokratna eskomptna obrestna mera. Podpisovanje se prične 7. oktobra in se zaključi 6. novembra.

Pregled po svetu.

Bolgarija se je odločila. Odgovor bolgarske vlade Rusom ni bil všeč. Rusija je pretrgala diplomatske zveze z Bolgarijo. Ministrski predsednik Radoslavov je rekel na shodu zastopnikov ljudske stranke: »Stojimo pred vojsko radi naših narodnih koristi. S puško v roki moramo iztrgati našim sovražnikom, kar so nam vzeli pred dvema letoma . . .« — Prestolonaslednik Boris je imenovan za vrhovnega poveljnika bolgarske armade. — Gešov, Danev in Malinov so dali vladi na razpolago svoje liste ter so opustili dosedanje protivno stališče.

Štirisporazum izkrca čete v Solunu. Že 1. oktobra je priplulo več angleških ladij v Solun. Prispel je angleški general sir John Hamilton in z njim več francoskih in angleških častnikov, kakor tudi več tisoč vojakov. Grški ministrski predsednik je vložil sicer ugovor, ker izkrcavanje krši grško nevtralnost; vendar je pa ta protest le zunanost. To je razvidno že iz dejstva, da je solunska vojaška in civilna uprava tuje častnike radostno pozdravila in da so se čete lahko nemoteno izkrcale.

Glasovanje v grški zbornici. Opozicija od oddala 102 glasova; vladnih poslancev, ki drže s četverisporazumom, je bilo 142. Pripomniti je pa, da jih 13 ni glasovalo, 50 jih pa ni bilo navzočih. Kralj je izjavil, da se iz tega razmerja ne more napraviti jasna sodba o usodi ljudstva. **Venizelos je radi tega odstopil.** Njegov naslednik je Zaimis, predsednik narodne banke.

Kršitev grške nevtralnosti. Francozi in Angleži se zdaj ne bodo mogli več zgražati in zabavljati radi svojedobnega vpada nemških čet v Belgijo. Storili so sedaj sami isto, ker so spravili svoje čete v Solun na nevtralna tla.

Na Balkanu je sedaj tako-le: Bolgarija ni ugodila ruski zahtevi, da pošlje domov avstrijske in nemške častnike, katerih v Bolgariji sploh ni, pač pa so blizu Bolgarije, kajti avstrijska in nemška vojska je prekoračila na več mestih srbsko mejo. Glavni sunek je namenjen skozi timoško dolino, kjer je najbližnja zveza z bolgarsko armado, ki stoji ob srbski meji. Na severu se čutijo Bolgarija, Avstrija in Nemčija varne, kajti Romunija ostane nevtralna. Srbija je v grozni stiski in ententa ji gre na pomoč; pustila je Dardanele in vozi svoje čete v Macedonijo. Morala je preko grškega Soluna. Pod Venizelosom je upravičeno upala, da se tudi Grška postavi na njeno stran s svojo vojsko. Prišlo je novo ministrstvo, ki se sicer ne bo z orožjem upiralo izkrcavanju ententinih čet, pa ostalo bo nevtralnno in zaenkrat ne bo stopilo na stran entente. Kam se bo Grška končno odločila? Zna se zgoditi, da poslušša dobre nasvete in počaka bolgarskih in naših uspehov in pozabi na pogodbo s Sr-

bijo, kajti vse kaže, da Srbije ne bo mogla rešiti. Na strani osrednjih sil pa more ohraniti svojo Macedonijo in dobiti Epir in južno Albanijo.

10. oktobra so poročali iz Aten, da bo novi kabinet po kraljevi želji varoval strogo (?) nevtralnost. Kralj ne mara priti navskriž z Avstrijo in Nemčijo, zameril bi se pa tudi ne rad Francozom in zaveznikom.

Ultimat Srbiji. 8. oktobra je pa Bolgarija poslala ultimat Srbiji, ki v njem zahteva, da mora odstopiti Bolgariji Macedonijo v 24 urah. Bolgarski poslanik v Nišu — Čapračikov je že izven Srbije.

Izkrcavanje v Solunu. Do 8. oktobra je pristalo v Solunu baje 110.000 zavezniških čet. Poslali so jih v srbsko Makedonijo. Izkrcavanje se baje nadaljuje; kako se bo strnilo z nevtralnostjo Grčije — je uganka.

Oč Dardanel v Srbijo. V Niš je došlo mnogo francoskih in angleških častnikov, ki so bili doslej na dardanelskem bojišču. Iz Niša se podajo v glavni stan v Kragujevac.

Diplomati zapustili Solijo. Ruskemu poslaniku so sledili tudi angleški, francoski in italijanski; zahtevali so polne liste. Tudi poslanika Belgije in Srbije sta odpotovala.

Večan posvet so imeli avstrijski in ogrski ministri na Dunaju dne 6. oktobra. Trajal je cel dan. Temu sestanku pripisujejo velik pomen.

Izprememba na Kitajskem. Glasovanje, če se sprejme zopet monarhija namesto sedanje ljudovlade na Kitajskem, bo 15. novembra. Sodijo, da bo postal sedanj predsednik — vladar.

Svetovna vojska.

Prehod čez Drino, Savo in Donavo. — Prodiranje naših čet na celi črti v Srbijo. Belgrad padel po ljutih pouličnih bojih. — Italijani trikrat napadli naše na Folgariji, a trikrat tepeni; izgube Italijanov: 2000 mož. — Rusi ponovno napadali na gališki in volhinski črti. — Severno od Kolkov so vrgle naše zavezniške čete sovražnika zopet čez Stir. Tudi drugod napadi odbiti. Ruskim ujetnikov do 6000. — Na francoskem bojišču se boji vse dni nadaljujejo. V prodiranju ni nobenega napredka.

SRBIJA V OGNJU.

So že čez. Začetek prodiranja proti Srbiji (od severa proti jugu) je zato sila važen, ker je težak in težko izvedljiv. Prekoračiti Savo in Donavo v boju s Srbijo — niso šale. In vendar smo čuli in čitali 8. oktobra, da so naše in nemške čete na treh mestih prodrle na srbsko ozemlje čez Savo in Donavo. Premagale so odpor sovražnika in stoje zdaj v boju na srbskih tleh.

Boji južno-zahodno od Belgrada. Po ugodno izvedenih prehodih čez Savo in Donavo so se izjalovili poizkusi Srbov, da bi preprečili naše podjetje. Ljuti boji se nadaljujejo okrog Belgrada. Južno-zahodno od mesta je bilo ujetih 300 Srbov; pri Ramu (severovzhodno od Požarevca ob Donavi) zaplenjeni trije topovi.

Glavno bojišče. Doslej je bilo srbsko bojišče za Avstrijo postranskega pomena, zdaj se je pa — povsem soditi — glavno težišče preložilo na to ozemlje. Zdi se, da se bo svetovna vojska, ki se je pričela na Balkanu, tudi tu zaključila.

Prehod čez Drino, Savo in Donavo vzbujajo občudovanje vseh, ki poznajo velikanke teškoče takega podjetja, tembolj, ker so se bili Srbi dobro utrdili in zavarovali svoje obrežne postojanke. Pred prehodom je bilo seveda treba dolgotrajne artiljerijske priprave, ki je omajala sovražne postojanke. Naše čete so se trdno ustalile na sovražnih tleh.

V Belgradu vihrajo avstrijske in nemške zastave. Avstrijske čete armade generala pehote pl. Kövesz so vdrlle 8. oktobra v severni del Belgrada in so z naskokom vzele glavno trdnjavo mesta, grad. 9. oktobra zjutraj so si izbojevale nemške sile z zahoda pot v konak (kraljevska palača). Na gradu srbskih kraljev plapolajo zastave Avstro-Ogrske in Nemčije. Tudi ob reki navzgor in ob reki navzdol pri Belgradu ni mogel sovražnik, ki je stražil breg, nikjer zadržati naših vojakov. V srbski Posavini in v Mačvi so vrgle avstro-ogrške čete sovražnika nazaj.

Prodiranje v Srbiji. C. in kr. čete v Mačvi in severno od Obrenovca prodirajo uspešno dalje. Tisti avstro-ogrski in nemški polki, ki so bili vkorakali v Belgrad, so mesto v ljutih povesnih bojih izčistili od sovražnika in napadajo vrhove, ki leže južnovzhodno in južnozahodno. — Savo in Donavo sta prekoračili dve armadni skupini pod poveljstvom generala Mackensena. Armada generala artiljerije Gallwitza poljska sovražnika ob cesti od Smedereva proti jugu.

ITALIJANSKO BOJIŠČE.

Velik razloček med prej in sedaj. Neverjetno veliko se je storilo za udobno nastanitev čet na Krasu: namesto šotora je že davno nastopila lahka lesena baraka in trdna kladara ali dobro urejena kamenita koča. V najsrednji fronti, kjer se čete sedaj že redno vsakih par dni izmenjujejo, so že skoraj povsod napravljeni utrjeni hrami, proti katerim tudi najtežji ogenj ničesar ne zmore. Številne naravne votline, ki so jih deloma odkrili šele naši iznajdljivi ljudje, so opremljene z lesenimi odri do višine sedmih nadstropij, udobno urejene, električno razsvetljene in ventilirane. Znamenitosti za vse čase!

Novo ceste in poljske železnice podpirajo gibljivost čet in trenja. Gosta brzojavna in telefonska mreža omogočuje hitro in lahko poveljevanje. Prav posebne spretnosti in truda je zahtevala zgradba strelskih jarkov samih, ki jih je bilo mogoče napraviti edinole s pomočjo železnih drog, dleta in kladiva ali z minami. Le kdor je sam videl vse to, more pojmiti, zakaj s takim mirom pričakujemo nadaljnjih

dogodkov. Naše nedosegljive čete so namreč bile obe prvi soški bitki brez takih pripomočkov.

Prometne razmere v nekaterih avstrijskih deželah ob začetku vojne niso bile ravno najboljše. Bodisi da je manjkalo denarja, bodisi iz kakega drugega vzroka — dejstvo je, da so se cestne zgradbe zanemarjale oziroma opuščale. To velja posebno za julijsko-karnijsko ozemlje na Koroškem, Kranjskem in severnem Primorju. Pomanjkanje dobrih prometnih zvez se je v vojni z Italijo zelo čutilo, premikanje in oskrbovanje čet je bilo zelo oteženo. Vojno vodstvo se ni dolgo pomisljalo, marveč je vzelo zgradbo potrebnih cest kratkoma-lo v svoje roke. In tedaj je naenkrat slo: ceste, ki bi se morda ne bile nikdar zgradile ali pa šele v desetletjih, so nastale lakorekoč čez noč. Tu ni bilo dolgočasnih enket in uradnih poizvedovanj in pisarij, marveč geslo je bilo: Graditi! Konec.

Stroški za zgradbo teh cest so neizmerno cenejši nego bi bili v miru, ker se za ta dela porabljaajo ujeti Rusi. Na tisoče si jih videl ob cesti, kako kopljejo, tolčejo, bijejo, vlačijo bremena, čudna zmes najrazličnejših obrazov.

Kadar se vojna izdijva — enkrat se bo vendar morala! — potem bodo spadale te ceste med maloštevilne razveseljive spomine, ki nam jih bo zapustila.

Sneg, sneg! Iz Milana poročajo tuji časopisi, da na tridentski fronti sneg vidno otežuje delo »gorkim« Italijanom. V višinah so imeli že 17 stopinj mraza. Tudi v krnskem oddelku se ital. vojaki kar tresajo od mraza. Neki g. kuret pripoveduje, da semintje kar tulijo od samega mraza. Naj le še čakajo!

To je še komaj začetek!

Trije sovražni bataljoni so naskakovali 7. oktobra pri gori Maroni (planota Folgarija) naše utrdbe. Udrli so bili skoraj naše porušene ovire, a pešpolk 14. jih je z bajoneti vrgel nazaj. Italijani so bežali. Dne 8. oktobra dopoldne je sovražnik še dvakrat napadel postojanke na Folgariji — a obakrat brezuspešno. Izgube Italijanov okrog 2000 mož.

Enega tudi Italijani premorejo. Pred postojanke v Primorju, tako piše vojak-Slovenec z Doberdobske planote, so postavili Italijani tudi en top kalibra 305 cm. Prepeljali so ga z neke ladje. »Streljajo z njim le poredko, ker tak top ne vzdrži veliko strelcov; po par sto streljih postane po navadi neraben. Občudoval sem kroglo te pošasti. Človeku pri pogledu nanjo postane kar tesno pri srcu. Krogla je iz jekla kakor sploh krogel od topov z bojnih ladij. Visoka je 1'20 m, zelo špičasta in tehta 380 kg. Nedavno so Lahi neko popoldne izstrelili 15 takih krogel. Šest jih pa ni eksploziralo. Med temi šestimi je ena ugnjala zanimive burke: priletela je v hrib, se malo zarila v tla, odskočila kakih 200 m, padla na zemljo in se še neštetokrat prekucnila. Bučanje in žvižganje takih krogel pretresa človeku kosti. Iz ene krogle, ki se ni razletela, so vzeli naši saperji ekrazit. Bilo ga je 40 kg. Vsak lahko sam presodi, kako strašna je moč take krogle, ko eksplozira.

Zanimalo bo marsikoda izvedeti, kako daleč oni laški top nese. Izračunali smo

natanko, da strelja do nas 12½ km daleč, parkrat je pa letela kroglja čez nas v ozadje in izmerili smo, da je napravila pot 16 km. Za prvo razdaljo je potrebovala 43 sekund, da je priletela na mesto. Razveseljivo je pa to, da omenjeni orjak dosedaj ni napravil nam skoro nobene škode. Naši topovi pa točno izvršujejo svoje naloge.

Pri **Bovcu** se je jela 8. oktobra sovražna artiljerija zopet razvijati.

VOJNA Z RUSI.

Če ne uspehov — pa imajo Rusi vsaj tolažbo za svoje ljudi. »Frankfurter Ztg.« priobčuje iz Petrograda dne 5. oktobra sledeče poročilo, ki so ga objavili tudi graški listi: Prišel je trenotek, ko mora nemški glavni stan obžalovati, da je dal lahkega irca zgled nezaslišane razsipanja izstrelkov. Nemčija sebe ne more več prekositi, dočim se nahajajo zavezniki v ugodnejšem položaju; svoje municijske zaloge tako pomnožujejo, da bodo mogli že samo s tem zlomiti nemški militarizem. Učinki tega novega položaja postajajo na ruski fronti vedno bolj očitni. Vsa prizadevanja sovražnika pri Dvinsku so se izjalovila. Celo peklenski ogenj njegove artiljerije ga ne spravi bliže k Dvinsku. Njegovi ofenzivi na fronti Polozk-Vilejska se stavi nasproti energičen odpor. Isto velja tudi za druge pokrajine.

Kako pa rusko ljudstvo? Mirovne stranke se na Ruskem vedno bolj oglašajo. Med ljudstvom in omikanci vlada isto prepričanje, da je Rusija željna in potrebna miru. Romunski list »Seara« piše: »Vsa Rusija si želi miru. V Odesi, Kijevu, Petrogradu in Moskvi govore povsod o posebnem miru in vsakdo je prepričan, da bo mir najkasneje v dveh mesecih podpisan. In kaj bo potem?« S tem vprašanjem konča omenjeni romunski list.

Novi napadi. 7. oktobra so Rusi iznova napadli na celi vzhodnogališki in volhinjski črti. Razsipali so strelivo, kakor ob početku vojske, znamenje, da so se v tem oziru nekoliko opomogli. Severozahodno od Tarnopola so udri v naše strelske järke, a so bili zopet odpodeni. Tudi drugod so bili napadi brezuspešni.

Zelo hud boj je bil severno od Olike, kjer je bilo ujetih mnogo Rusov. Skupno število ujetnikov 6. in 7. oktobra: 4000 mož. —

Pritisk na gališko in volhinjsko črto. Dne 8. oktobra so ruske čete z močnimi oddelki pritiskale na gališko in volhinjsko mejo. — Sovražnik je bil povsod zavržen. Severno od Kolkov prodirajoče avstrijske in nemške čete so sovražnika zopet vrgle čez Stir. Skupno število ujetnikov v tem oddelku — 6000.

Ruski napadi so 10. oktobra nekoliko ponehali.

Na Črnovce, zlasti na ondotni koldvor so vrgli ruski letalci 17 bomb. Škoda ni velika. Severovzhodno od mesta in na besarabski meji so bili trdovratni boji dne 8. oktobra. Napori sovražnika so bili brezuspešni.

Olrog Pinska novi boji. Jugoahodno od mesta Pinsk sta bila vzeta z naskokom kraja Komory in Prikladniki. Izjalovili so se sovražnikovi napadi severno od železnice Kovel—Rovno.

Za Dvinsk, 4. oktobra so se nemške čete približale na zahodu čisto blizu v obkrožje mesta. Na mnogih krajih v okolišču Dvinska so se jeli Nemci utrivati, znamenje, da se bliža zima. Sicer se pa ne more tajiti, da so morali dobiti Rusi znatna ojačenja na četah in municiji, dočim imajo Nemci dosti opravka z ofenzivo na zahodu. Dne 5. oktobra so nemške čete zopet napredovale; udrele so v širini 5 km v sovražnikove postojanke 10 km od Dvinska. Ujetih je bilo čez 1300 Rusov.

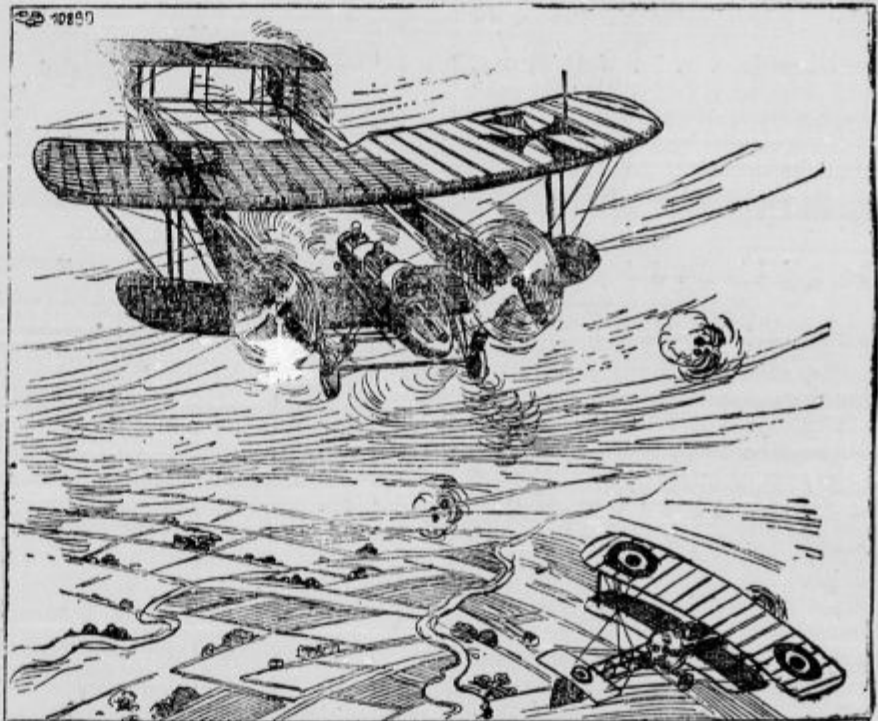
V volhinjskem trdnjavskem trikotu: Severno od Dubna in ob Putilovki so ruske sile 6., 7. in 8. oktobra napadale na raznih točkah; odbite so bile povsod z velikimi izgubami. Pri Olike se je odlikovala osobito naša divizija iz Linca. Ujela je 800 mož.

Nova razvrstitev. Listi poročajo, da je rusko novo vodstvo sestavilo nov vojni načrt in da že čete nanovo razvrščujejo. Laški listi tudi »vedo«, da zbirajo Rusi pri Petrogradu novo armado, ki bo štela en milijon mož.

septembra pričete bitke. Naši zavezniki so prodrli na jugu do zadnje obrambne črte sovražnikove; veliko so jih ujeli in zaplenili več topov. Velike uspehe so dosegle tudi angleške čete. Po menjajočih se dogodkih, kakršni se pripete v vsakem velikem boju, je bila osvojena druga sovražna črta. Ujeli smo približno nad 3000 sovražnikov, zaplenili 25 topov, več strojnih pušk in množino vojnega materijala. Sovražnikove izgube so bile težke, osobito v protinapadih, ko je zastoj poskušal, da bi se polastil izgubljenih postojank. — Tako poročilo sestavi lahko vsak, tudi tepen general.

Zračna vojska. Z letali si nikjer toliko ne pomagajo, kakor v boju med Nemci in Francozi. V zadnjem času so izgubili Angleži 8, Francozi 22, Nemci pa 7 letal. Deloma so bila uničena v zračnem boju, deloma pa sestreljena.

Nemška črta ni prodrta, tako morajo izjavljati tudi angleški listi. »Daily Mail« pravi: »Nemško črto so sicer na nekaterih krajih upognili, a prodrli je niso. Naše ar-

Nemški zrakoplov zasleduje angleškega letalca v dvokrovniku.

VOJSKA S FRANCIJO IN ANGLEŽI.

Boji so se nadaljevali od 25. septembra do sedaj. Dne 3. oktobra so bili zavrženi angleški napadi z ročnimi bombami na utrdbe severno od Loosa. (Ta kraj išči na zemljevidu nekako na sredi črte med Arrasom in mestom Lille.) Blizu tam je mesteca in prekop La Bassé, ki se neprestano imenuje v sedanji francosko-angleški ofenzivi. Tu so imeli zadnje dni Angleži strašne izgube; padli so tudi trije angleški generali. Francoske izgube so znašale pri posameznih polkih 60 do 70%. V poznejših bojih so bili uspehi različni na obeh straneh.

Angleški maršal French se zna tudi pohvaliti. Iz dnevnega povelja generala Frencha, ki ga je izdal 30. septembra: »Dosegli smo odločilen višek velike, dne 25.

made niso zadale sovražniku odločilnega udarca.«

Angleški poveljniki — hudo udarjeni. V treh dneh silne ofenzive so izgubili Angleži 23 polkovnikov in podpolkovnikov.

Bolezen. V gibraltarskih bolnišnicah leži do 15 tisoč ranjenih in na pegastem legarju obolelih vojakov. Vsako noč pomečejo več sto mrličev v morje.

Končna sodba o ofenzivi na zahodu. Nemci razglašajo, da so prvi boji v francosko-angleški ofenzivi stali Angleže 190 tisoč mož mrtvih in ranjenih, Nemce pa samo 38 tisoč. Nemci sedaj z vso močjo izvajajo protinapade, da bi izgubljeno ozemlje dobili nazaj. Vse kaže, da se bo ofenziva še nadaljevala. Časopisje četverosporzuma visoko slavi francosko-angleške uspehe v zadnji ofenzivi. Vladarji so

si med seboj častitali na uspehih. Vsakdo pa ve, da sedaj četverosporazum le radi Balkana rabi velik čopič in kričeče barve. Balkanskim državam, ki se odločujejo, hoče pokazati, da je močan.

Boji na zahodu še niso prenehali. Dan za dnem so ponavljali Angleži in Francozi deloma zelo ljute napade, csobito okrog kraja Loos, kakor tudi v Champagni. Kjerkoli je sovražnik dosegel nemške jarke, je bil v protinapadih zopet odbit.

Tedenske novice.

Deželna elektrarna na Završnici je končno dobila koncesijo. Glavni vzrok za ugovor je bil nabiralnik za vodo, ki je sedaj dograjen. V gorski dolini nad Mostami pod Stolom je nastalo vsled jeza krasno jezero, kakih 200 metrov dolgo in 100 metrov široko. Tako je sedaj deželna elektrarna vkljub vsem težkočam časa dogotovljena. Moči je dovolj; zato je upati, da postane ta naprava pravi blagoslov za Gorjansko.

Preselil se je č. g. Iv. Molj, župnik v. p., iz Ljubljane v Trzin, kjer bo oskrboval dušno pastirstvo.

Zlato poroko obhajata 16. oktobra naš zaslužni skladatelj prof. Ant. Foerster in njegova soproga Petronila. Zlatoporočenca sta še oba čvrsta in zdrava.

Kolera. V Ljubljani je bilo pretečni teden uradno naznanjenih šest bolnikov z znaki kolere med vojaki, ki so došli z bojišča.

V prilog abstinenčnemu gibanju. Vojnožitni prometni zavod je nakazal pivovarjam le neznatno množino ječmena, a še to blago se bo le počasi dobilo. Pivovarne bodo zvarile le majhne količine te grenke pijače, zato pa tudi gostilničarji ne bodo dobili več tolike zaloge piva, kakor doslej. Omejitev bo baje znašala polovico lanske dohabe.

Dvakrat toliko tobaka so pridelali letos v Bosni in Hercegovini, kakor navadna leta. Kljub temu se je cigaretni tobak s prvim oktobrom podražil za 25 do 80 odstotkov.

Ponarejeni petkronski tolarji so krožili zadnje dni po brežiškem in kozjanskem okraju na Štajerskem. Prinesli so jih sleparji s Hrvaškega.

Bolezen. Po vipavskih občinah se zelo širi trebušni legar.

Iz Przemisla v Kranj so pripeljali dr. Avgusta Levičnika, ki je bil poklican kot zdravnik na severno bojišče, pa je v tujini podleгал kužni bolezni. Pokopan je bil v družinskem grobišču na pokopališču v Kranju.

Strasno hudo delstvo. V petek, dne 8. oktobra, sta se priklatila v Svibno pri Radečah na Dolenjskem dva sumljiva neznanca. Poklicana orožnika sta zahtevala, naj se leglimirata. Naenkrat sta jela neznanca streljati. Na mestu je bil mrtev orožnik Matej Pugelj, tovariš Ignacij Intihar je pa smrtonojevno ranjen. Zločinca sta vzela

orožje in pobegnila. Izključeno ni, da sta nevarna vohuna. Ogorčenje je splošno.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta šte. 6

(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, za katere jamči dežela Kranjska, in jih obrestuje po 4 $\frac{3}{4}$ % brez kakega odbitka.

Gradne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

Razne novice.

Tobakarji ne bodo prav zadovoljni. Podražili so tobak, zdaj pa zopet vžigalice. Cena je poskočila za en vinar pri zavojčku.

Poltretji milijon kron je že izdala mestna občina na Dunaju v tekočem letu za preskrbo revnega prebivalstva, zlasti šolske mladine. Podpora v hrani dobiva sedaj 37.000 oseb.

Beda tudi na Ruskem. Ruskim beguncem se obetajo hudi časi. Zima se pojavlja, mnogi pa nimajo odkazanega ne bivališča, ne stanovanja; odpraviti jih nameravajo v Sibirijo. Vseh ruskih beguncev je doslej okrog 12 milijonov.

7055 milijonov kron vojnega posojila smo bili podpisali v Avstriji in na Ogrskem ob prvi in drugi nabiri. Tudi III. vojno posojilo se bo brez dvoma dobro obneslo, kajti denarja v državi ne manjka; okoliščine, v katerih je razpisano tretje vojno posojilo, so pa veliko bolj razveseljive in ugodne, nego pri prvem in drugem. Denarni zavodi se hvalijo s številnimi vlogami.

20 mostov je že popravljenih na železniških progah v Galiciji; toda treba jih bo prenoviti ali pa postaviti še 120.

Zakaj se Italijanom tako napoti naše cerkve...? V noči od 16. do 17. septembra so Italijani s težkimi granatami obstreljevali vas Sv. Lucijo. Ob štirih zjutraj je bila zadeta tudi župnijska cerkev sv. Lucije; granate so znotraj napravile grozno opustošenje.

Hudo trpljenje. Prejšnji teden je močno lilo tudi na Krasu in na soškem bojišču. Vojaki so silno trpeli. A kljub neprestanemu nalivu so vztrajali. Mokri do kože so prežali na sovražnika, ki se rad navali na naše ravno ob najneugodnejšem vremenu, misleč, da jina najde nepripravljene ali pa da zbeže pred dežjem in mrazom. Takih nalivov

v Galiciji naši vojaki niso bili navajeni. A vse prenesejo. Ako eden opeša, pride drugi na vrsto. — V strelnih jarkih je bilo dovolj vode. V njej so prebili več ur zaporedoma. Menjave so sedaj gostejše. Drugo vojaštvo pa je vse pod streho. Enako tudi konji.

V begunskem taborišču v Gmudnu so imeli te dni nabore. Potrjenih je bilo 1400 mož, ki so se takoj podali na določene jim kraje.

Da bi tega bili vsi vselej vredni. Profesor Lovrič piše v splitskem listu »Naše Jedinstvo« o Slovencih, ki jih je imel priliko bolj natanko spoznati okrog bojišča na Primorskem: »Slovenci so diven narod. Vedno sem veliko nanje dal, ali sedaj, odkar jih pobliže poznam, jih cenim še bolj. To je zdrav, krepak, moralen in napreden narod. Ni vasi brez cerkve in šole. Brate, Hrvate naravnost obožavajo. V vsaki stvari so nam na roke; sebi si odtrgajo, da dajo braniteljem domovine. Grobove naših padlih junakov skrbno varujejo in krasi s cveticami. Vsa čast našim slovenskim bratom!«

Vojska v bodočnosti. Če se je kaj prida zanesti na ameriške novice, bo vojskovanje v bodočnosti veliko bolj enostavno, pač pa pogubnejše, kakor je danes. Znaní izumitelj Tom. Edison je sedaj sestavil nekako acetilinsko bakljo, ki lahko v velikanski razdalji pokončava ljudi, pa tudi raztopi bojne ladje z vsemi topovi. Poleg tega sestavlja Edison neki stroj, ki se bodo z njim električnim potom lahko v daljavi zažgale zaloge smodnika, razni forti in podzemske utrdbe. Ta priprava bo v zraku pokvarila motorje vsakega aeroplana.

Tako utegnemo kmalu doživeti čas, ko se v moderni vojski ne bodo več rabili ne meči, ne bodala, ne puške in ne topovi, ampak odločevala bo zgolj elektrika. Moderna vojna tehnika bo vso staro šaro potisnila v kot. Takrat se tudi ne bo potrebovalo toliko vojaštva in ne vojnega materiala.

Kaznovana odkritosrčnost. Italijanski soc. list »Avanti«, poroča, da je bil v Rocca San Casciano obsojen italijanski duhovnik na dva meseca ječe in na globo 500 lir, ker je razširjal »napačna poročila«. In v čem je bila njegova krivda? »Avanti« jo je pojasnil tako: Omenjen duhovnik je rekel, da so naše (italijanske) izgube ogromne, da so bili naši (Italijani) hudo tepeni, da sta bili potopljeni dve naši (italijanski) ladiji z moštvo in municijo, in da je cesar Franc Jožef poštenjak.

Govoriti resnico o vojski je — kakor kaže zgorajšnja obsodba — na italijanskem strogo prepovedano.

Govori se, da je za nakup varnih in prepričljivih sredstev z zagnanimi dobitki (do 600.000 kron) sedaj že radi tega najugodnejši čas, ker dobi vsak naročnik v svojem slučaju 400 frankov popolnoma zastonj. — Opozarjamo na današnji zadevni oglas »Srečkovnega zadržanja« v Ljubljani.

Dopisi.

Janče. V noči od 2. do 3. oktobra t. l. so vlomili tatje v tukajšno trgovino Jerant. Z žrdjo so izrvali železno omrežje pri oknu in tako zlezli v trgovino, kjer so vse preiskali. Odneli so nekaj denarja, mnogo sladkorja, smodk, svalčič, tobaka, žganja in polovico zaklanega, za prodaj pripravljene koštruna. Kdo so bili tatje? Četovo se je pojavila zopet ista tatinska družba, ki že več let opravlja tatinsko rokodjelstvo v janski in štangarski župniji. Pač znajo ti tiči tatvino dobro prikrivati, ker toliko časa ne pridejo pravici v roke. Prosi se torej vsak, kdor bi kje opazil kak sled te tatvine, naj naznani orožnikom ali pa tukajšnji trgovini.

Komenda. Dne 29. septembra je umrl v Mostah posestnik Francišek Jerman, star 81 let, doma iz Zapog. Svoj čas je bil dolgo vrsto let župan. Dva sina sta ujeta na Ruskem. Anton — vdovec — (pri Kramarju v Kaplji vasi) ima vsled tega hišo in krčmo zaprto. — Prvo moko smo dobili šele zadnji teden v septembru od Majdiča iz Jarš. Po mnogih hišah niso imeli dalj časa kruha. Kljub novini pa ga tudi ob tistih dekah ne bo dovolj. — Ajdo je slana posmodila. Novo setev je zavleklo tedensko deževje. — Vojak-strelec Mihael Lah, ki ga je vlak povozil blizu Zagorja, je bil doma s Klanca, župnija Komenda. Zvonilo je tu že več padlim junakom. Od nadučitelja Krmelja je ravno pred letom dni prišla zadnja dopisnica iz Galicije. — Zadnji dan septembra so se poslovili zadnji gališki begunci-siromaki.

Stara Loka. V slovo! Komu pač? Mar solnčnojasnim dnem, ki jih več ni? Mar gredicam opustošenim, zadnjim cvetkam, ki venejo, umirajo? Mar lastavicam, ki odhajajo na jug? Li sinovom Slave, ki plelejo venec zmage naši Avstriji na severu in jugu? Ne! V slovo par vrst iz okorne, žuljave desnice, a hvaležnega srca blagemu č. g. kaplanu Tomažu Klinarju. Ni treba v dobrem hvaliti vrliga gospoda; delo samo ga hvali in njegovi lepi uspehi v cerkvi, pri obhajilni mizi. V imenu vseh faranov kličem: Nebo naj bo plačnik za delo in trud! Hvaležna naša srca in molitev Vas spremlja v tujino, in zelia: Bog naj Vas varuje in blagoslavlja Vaše delo povsod! Spomnite se še kdaj v molitvi Vaših bivših z dušo vdanih faranov-Starolčanov! Bog z Vami!

Beseda najmilejša,
ki lajša nam slovo, je: — z Bogom!
Beseda najbridkejša,
ko nam rosi oko, je: — z Bogom!

Iz škocijana pri Mokronogu. O smrti praporščaka Valentina Skušek iz Jeperjeka piše Stanko Pečnik tako-le: Padel je dne 4. septembra ob 10. uri dopoldne, zadet od šrapnelskega drobca ravno v čelo, ter je že po nekaj trenutkih izdihnil svojo blago dušo. Bil sem takrat uprav poleg njega. — Kadet Marjetič piše, da so vojaki v Skuškovem voju začeli kar vpiti in jamrati od žalosti, ko so videli, da je padel njih poveljnik, ki so ga tako radi imeli in da se tedaj niti ločiti niso mogli od njega, ko je padel. — Vojni kurat dr. Kulovec je sporočil, da je padel na desnem bregu Se-

reta in je pokopan na pokopališču vasi Muškark. »Za vrlim fantom,« pravi, »nam je vsem zelo žal.« — Iz vseh teh pisem se jasno vidi, kako priljubljen in spoštovan je bil rajni. — Vsled zadnjega deževja smo imeli pri nas povodenj, kakršne že ni bilo 15 let. Po dolini ob Radulji in Krki je poplava marsikje uničila jesensko setev in odnesla tudi precej ajde. — Posojilnica in Kmetiska zveza sta naročili 5000 kg galice, za kar je bilo treba poslati 12.500 K. — V naši okolici straši že dalj časa neka propadla, roparska klika, pred katero niso varne niti šolske deklice, kakor kaže par slučajev. Dva zlikovca sta na Reši pri belem dnevu ukradla 3000 K, za plačilo, da jih je prej gospodinja pogostila, ker sta se izdajala za vojaka, ki gresta na dopust. V Grmuljah je neki ropar podnevi udrl v hišo, kjer je bila doma le ena dekle. Tej je grozil z nožem, če mu ne pokaže, kje ima gospodar spravljene denar. Ne tiščite doma večjih vsot denarja; v hranilnico z njim, tam je varen!

Listek

Večna luč.

J. Š. B.

(Dalje.)

III.

Bartoš zleze do ulomljene odprtine in se s trkanjem prepriča, da je le še tenka plast, ako jo predere — znabiti je tam za njo življenje — rešitev — —

»Prinesem dleta, drogove, grebljo. Dajte mi leščerbo«, de poln zaupanja in seže po luči.

»Ne — pojdi po temi«, veli Jetel. »Če ti ugasne, smo izgubljeni. Spotoma se ne oziraj, misli na pline.«

»Dleta so majhna, tako jih ne najdem.«
»Dotipaj se do njih«, ga zavrne in Bartoš se poslušno poda na pot.

Kozak je ležal na zemlji in pritiskal uho na premožov prah. Poslušal je, se li ne odzovejo glasovi ali vsaj pokanje; toda grobna tišina je vladala vsepovsod. Slišal je samo pritajeni šum. Bartoš se je plazil počasi k opuščenemu delu.

Starec je zrl z izkušenim ocesom na ulomljeno odprtino. Zdela se mu je trdna; toda kdo ve? Često zadostuje en sam udarec; zadostuje, da izdereš mal kamenček, in vse se naenkrat sesuje... Toda prav ima Bartoš; ni mogoče dalje drugače nego z dletom in kladivom. Samo če ju najde...

Kakor črv se je medtem zvijal mladi rudar na koncu rova. Našel je pločevinaste posode s kavo; toda ni se brigal za nje. Našel je kruh, a ni ga dvignil. Njegove roke so tipale po zemlji in iskale v drob-nem premožu zasuta dleta.

Srebrn, jasen glas, kakor če zazveni kovina ob kovino, je naenkrat zazvenel na njegovo uho. Poseže hitro v to smer, in glej! Zatiplje eno — dve dleti. Svetinjica, viseča na vratu, je zadela ob orodje. Našel je tudi kladivo, zvezal vse trdno v robec

in — nesoč kakor zver v zobeh — se je vračal z dragocenim plenom k svojima drugoma.

Kozak prične prvi z vrtnanjem. Tolče nekaj časa, toda roka je slabela in pot mu je lil po vsem obrazu. Umakne se. Jetel nato z grebljo odstrani iztolčeni premož in se sam zavleče v odprtino... Hitro udarja. Čuti kako mu že ozvanja le ena sama plast. Če bi močno udaril, jo mora predreti, toda to je bilo, česar se je tedaj najbolj bal: Kaj če divja tamkaj požar? Niso-li tam strupeni plini, treskavice? Kaj, če jih brani edinole ta stena pred njimi?

Obotavljal se je nekaj časa... V ušesih mu je bučalo, kakor bi pozvanjalo tisoč zvonov. Žile so tolkle, odprta usta so ločila zrak...

»Pa kaj«, šinilo mu je nekaj v glavo: »Smrt tu ali tam!« Takoj se mu je zdelo vseeno. Nastavi dleto in udari. Čutil je, da je železo predrló steno in da je hladnejši zrak zavel na njegov obraz.

»Dobro je«, reče veselo; »ventilatorji delujejo. Naš rov ne gori, ohrani nas.« Prenehaj je tolči s kladivom in le z roko je previdno širil nastalo odprtino, ker se je premož dal drobiti.

»Raje sedim in čakam«, reče ko se zopet izplazi iz preloma.

»Oh ne, ne,« — sta nasprotovala druga. »Ako nas ne najdejo, ako na nas pozabijo... Treskavica se lahko ponovi. Razširimo odprtino, da se rešimo iz te pasti. Ven — ven iz te temne ulice — ven k odprtemu rovu!« In z novim dletom v roki je Bartoš plezal po hrbtu k mali odprtini.

»Toda previdno«, mu zakliče Jetel. A Bartoš je sam vedel, kaj mu visi nad glavami... Ako se vda kje le en sam ožel — bi se sesedla ta gomila in ga zmlela ter pokopala za vedno.

Bolj je lomil nego tolkel z železnim dletom. Odbijal je počasi kos za kosom. Že je segel z roko skozi; — pa tudi z glavo bi se preril. Še malo porobka na desno in levo in prostora je dovolj, da se prerine na nasprotno stran.

»Za menoj«, je še viknil in močno dihaje legel na zemljo z ranjenima ramama. Bil je najmočnejši ter je vedel, če se je sam izvlekel, da se tudi oba sodraga zrineta skozi nova vratca. Komaj izgovori, že čuti roko, ki je zanj potegnili Kozaka za seboj; poslednji se splazi Jetel s svetilko. Dvigne jo, a ni ugasnila.

»Vstanita in bežita za menoj«, reče s presrčnim glasom in sveteč vsem na pot prične naglo bežati. Bežali so po visoki štoli prihuljeni, glavo sklonjeno naprej, z izbuljenimi očmi, tiščočimi zobe v blede, brezkrvna ustna...

Bežali so. Z brezumnim dirom so se gnali po štoli. Zdela se jim je kakor bi tisočero rok segalo po njih, da bi se jih polastile, zadržale in zadušile. Neugnana sila, da bi se rešili iz zemeljske globočine, jih žene naprej. Ven — ven iz teh vijugastih hodnikov! Ven iz labirinta k izhodu, da bi zagledali božjo luč in zemeljsko površje...

Leščerba jim je svetila na grozni poti — a v duši se jim je tresel edin vzdihljaj — vzdihljaj, katerega je v tistem grozopolnem trenutku glasno prečital Kozak: »Prosi za nas, sveta Porodnica...«

Bežali so, a vzdih je bežal z njimi; vzdihovalo ga je blede ustno in jecjal ga je jezik, ker so vsled strahu šklepetali zobje.

»Prosi za nas, sveta Porodnica«, je šepetal Bartoš; in kakor bi se bal za svetinjo, da bi je ne izgubil, jo drži v roki ter pritiska na vrat. (Dalje.)

Silvin Sardenko:

Trikrat enajst vojnih.

Po narodnih motivih.

Višel sem solze nedolžnih
pa nobenega tolažnika.
(Prid. 4. 1.)

I.

»Eno pošto sem slišal,
sem žalosten stal —«

Dolge sence. Ob večerni zarji
čitam pisma, ki jih piše Visla;
gleдам slike, ki jih slika Drina;
slušam zgodbe, ki jih pravi Soča.
Pisma, slike, zgodbe: dolge sence.
Preutrudil sem oči pozorne,
ne utrudim bdečega srca.
A nekdo mi kliče: »Nehaj, sin!
Ne prečitaš črnih pisem bojnih,
ne pregledaš črnih slik nikoli,
ne doslišiš groznih zgodb do konca.
Pojdi, sin! — Nekdó v svetišču čaka.
S tajnim glasom pravi krasne zgodbe,
s tajnim kistom slika krasne slike,
s tajnim prstom piše bela pisma.
Pojdi, sin!« In stopil sem v svetišče.
Mir in molk. Ob večni luči gledam:
Krasne zgodbe: Zalostnim tolažbo!
Jasne slike: Vojskujočim zmago!
Bela pisma: Padlim vsem — vsta-
jenje!

II.

»Vse se v garteljno buči,
ene rožice pa ni —«

Junaki, v boj! — — —
Odšli so vsi od vseh strani:
Pogum in hrup in srd in črt,
obup in strah in mrak in smrt.
Junaki, v boj! Kdor se boji
se v temni grob —
pogrznit!

Le ene ni:

Junakinje junakov vseh.
Močnejša je kot srd in črt
in silnejša kot boj in smrt;
boji se vendar mrakov vseh.
Le ene ni —

ljubezni.

III.

»Prosili bomo tam Marijo,
da pride v našo kompanijo —«

Bratje, nimam je kovine,
da bi dal jo za bojnine
naše mile domovine.

Le en droben kip od bron.
To je ona, to je ona —
Doloroza! Tiha zona

me obhaja, tužna Mati,
če bi moral tebe dati —
tvoj spomin in kip tvoj zlati.

Tvoje gube — solzne struge
luč so sredi moje tuže.
T njo prižigam luči druge — — —

Slike in črtice z bojišč.

»Kako sem žgance kuhal.«

Italijansko bojišče, 19. sept. 1915.

Zadnje številko »Domoljuba« sem z velikim veseljem sprejel tembolj, ker je bilo objavljenih v njem več vojaških pisem ...

Prav po treh mesecih, odkar stražimo mejo slovenske domovine, smo zapustili Doberdobsko planoto ter šli nazaj na odmor, da se pripravimo in okrepimo za nove boje. Presvetli naš cesar nas kliče drugam. Za poletno sezono se moremo Italijanu zahvaliti; zahvala bo v tem, da mu pošljejo naši stražarji ob Soči novih granatnih pozdravov.

Danes smo imeli sv. mašo na odprtem polju. Spomnil sem se, da sem zadnjičkrat bil navzoč pri sv. daritvi pred odhodom na bojišče in sicer v frančiškanski cerkvi v Ljubljani. V vojnem času ima vojak redkokdaj priložnost, da more biti pri sv. maši; kadar pa je, je tembolj vesel in hvaležen, saj sv. maša je za nas najboga-tejši vir božjega blagoslova in milosti.

Vas, v kateri smo bili nastanjeni, je obdana krogokrog z vinogradi. Pristavim, da so bili ljudje do nas zelo dobri, kar je za vojaka velike vrednosti. Zato so pa tudi naši vojaki pridno pomagali pri delu na polju. Kakšna gospodinja nam je za par grošev skuhala tudi polento, ali pa praženega krompirja. O žgancih imajo tu malo pojma, zato sem jih hotel enkrat sam skuhati — dobre okusne, z »ocvirki« zabeljene, kakor doma. Iztaknil sem pol kilograma koruznega zdroba. Pripravim se h kuhi: dva kamenja po dolgem, ogenj, posoda — vse v redu! Toda ni se mi obneslo. Ko je bilo gotovo, nisem vedel, ali so žganci, ali polenta. Premišljeval pa nisem, s kakšnim imenom bi krstil to zmes; zabelil sem pošteno s slanino. Reči moram, da ravno slabo ni bilo. Zadovoljen sem bil s svojo kuharsko umetnostjo. Za približek sem si pozelel še kave. Ko je gotovo, hočem z bajonetom odbiti kos sladkorja. Bil sem pa menda premočan: vse skupaj mi pade v posodo, tovariši pa v smeh. Takrat sem vzdihnil: Ubože ženske! Koliko trpe pri kuhi!

Tako se nam je godilo na italijanskem bojišču; kako bo drugod? Vse je v božjih rokah. Upam da me bo Bog čuval tudi drugod. Desetnik Albin Planinc.

Dražijo jih ...

Neki črnovojniški nadlovec Tirolec iz Silliana poroča svojemu prijatelju, kako so naznanili vrli Tirolci sovražniku v nasprotnih jarkih padec Varšave:

V strelskem jarku, 7. avgusta.

Tukaj imamo skoraj vsak dan male patroljne boje. Veliko tisoč centov železa in svinca je italijanski l... že zmetal — brez koristi. — Imeli smo kozo s tremi

mladiči v strelskem jarku. Enega kozliča smo nagnali včeraj v bližnji sovražni strelski jarek. Na vrat smo mu obesili klobučki, ki smo nanj napisali, da je Varšava padla in še veliko takih za Italijana zadrževih novosti. Mlada živalica jim je pa morala takoj uiti, kajti čez eno uro je bila se nepri nas — seveda brez avstrijskega štabnega sporočila. Italijan ima povsod smolo. Pri tej priliki so bili nekateri Italijani malo radovedni, pa so dvignili glave nekoliko previsoko čez kritje. Pok, pok, pok — in pri tej priči je imel mali Ema, nuel tri svoje podložnike manj.

Nenevadne strelske vaje — na prelazu.

Junški tirolski strelci so zvesti čuvarji svojih višin. Redke sovražnikove napade odbijejo s priznano ročnostjo. Večsih pretečejo tedni, preden se upajo Italijani zopet dražiti. Kaj početi med tem? Tirolci prirede od časa do časa na čereh višini čez 2500 metrov streljanje na tarčo. Nekdó je bilo tako-le. 300 korakov pred strelec štrli stena kvišku. V sredi ima snežno belo kot krožnik široko žilo. Ta belina naj bi bila za tarčo. Trikrat streljati in trikrat zadeti — je doneslo eno kronco. Neki izboren strelec nastavi zadene središče. Drugi strelec — zopet sroč. Ko nameri za tretji strel, se pokate ob nasprotni steni glava nekega berseljerja, ki je bil radoveden, kaj počenišo tu neustrašeni Tirolci. Naš strelec se malo premakne, sproži — pok — in Italijan se zvrne zadet v čelo — v prepad. Die Scheib'n glati, die Wöitt verspielt! (zgrabil — izgubil), kriči drugi strelec. »Oho, Jaki, istzt hon i erscht die richtige Scheib'n troff'n, an welschen Tapschedl!« — »Oho, Jakec, zdaj sem še le zadel pravo tarčo: italijansko čelado.«

Kakor junaki ...

Vojaški kurat Leopold Turšič opisuje v »Slovenču« boje naših fantov pri Cernelici v Galiciji. Značilne so besede ki jih je izgovoril bataljonski poveljnik: »Gospod kurat! Pripovedujte, kamorkoli pridete, da so se naši fantje borili kakor junaki. To vam rečem jaz! Kakor junaki.«

Abstinenca pomaga.

Bojišče, 29. sept. 1915.

Prosim Vas, sprejmite tudi od mene te-le vrstice, ki Vam jih pošiljam iz S... Prišli smo nazaj z italijanske fronte v S... ker je začelo menda Srbe zopet nekaj srbeti in bi radi dobili nekaj hladila za srbenje. Na italijanski fronti smo bili ravno dva meseca; 25. julija smo došli iz Srema v Miren pri Gorici, kjer smo imeli obvezovališče štirinajst dni. 6. avgusta smo jo krenili nazaj na Bilje in potem čez neki precej visok hrib na Kostanjevico. Opatjeselo v Dol blizu Dobrdoba, kjer smo ostali do 11. septembra. V Dolu so nas večkrat obiskali šrapneli in granate. Posebno so padale na gosto v bližino našega taborišča v četrtek, 2. septembra. Ena je padla na neki svinjak in ga popolnoma porušila; ena je bila padla prav blizu mene, par metrov pred menoj. Hvala Bogu in Mariji! Ni se mi pripetilo nič hudega. Tisti dan jih je padlo v dveh ali treh urah

do 70. Hvala Bogu, da niso napravile nič škode. Kakor sem videl, nas je sam Bog varoval, kajti v dveh mesecih je bilo naših ranjenih le 7 mož. Konj nam je pa bilo ubilo kakih 15. Najbolj pretresa človeka živčg, posebno ako kje blizu pade velika granata. Tudi naši so vedno pridno odgovarjali. Nedaleč od nas so bili štirje veliki topovi 30.5 cm kalibra. Ta zver grozno počí, tuli pa kakor volk, da je groza slišati. Kakor pravijo, se jih Italijani jako boje. Iz Dola smo šli zopet nazaj skozi Opatjeselo, Kostanjevico, Temnico in Komen v Križ pri Sezani, kjer smo ostali deset dni, da smo se malo odpočili; potem smo se pa naložili na vlak. Vozili smo se dva dni in dve noči. Žalosten sem bil, ker sem moral zopet pustiti milo domovino in iti nazaj v nepoznane kraje. Meni se je tam doli v primeri z drugimi še precej dobro godilo. Seveda dela je bilo vedno dosti z ranjenci in bolniki; a človek vse rad dela, da vsaj malo olajša bol ranjencem. Hvala Bogu, da sem vedno zdrav; ni se mi pripetilo nič, čeravno sem bil v dotiki z raznovrstnimi bolniki. Mislim, da malo pomaga tudi to, ker ne pijem nobenega alkohola že več kot osem mesecev, dasi večkrat dobimo tudi vino ali čaj z rumom. To mi je najbolj dolgčas, ker nas je malo Slovencev tukaj, kakih osem vseh skupaj. Pred par dnevi sem dobil iz »Katoliške bukvarne« šest knjižic: »Krščanski vojak«. Razdelil sem jih med tovariše, ki so jih zelo radi vzeli. Naj bo za enkrat zadosti, pa morda še ob drugi priložnosti kaj. — Mnogo srčnih pozdravov vsem čitateljem »Domoljuba«, posebno članom izobraževalnih društev in Orlom. Z Bogom! Na zdar! — Jernej Škrabec, bivši tajnik posojilnice in izobraževalnega društva Bloke pri Rakeku.

Skromna želja.

Luka Prezelj, 18letni infanterist 17. pp., vojna pošta 32, nam je sporočil to-le skromno prošnjo, ki je ne smemo odreči: »Vljudo Vas prosim, natisnite v »Domoljuba«, da sem zdrav in da se mi še dobro godi, hvala Bogu! Srčno pozdravim Vas in domačine! — Mi pa pristavimo: Zdrav bodi, dragi Luka, še zanaprej, in Bog naj Te ohrani!

Srčne pozdrave vsem Slovincem
v domovini pošiljajo topničarji pri 30.5 cm možnarjih:

Pavel Skerl z Viča, Anton Masten iz Vojsčice, Franc Turšič iz Bezuljaka, Stefan Urdih s Krasa, Ivan Milih iz Gorice, Alojzij Fabjan s Krasa, Jožef Levstek iz Dobrepolja, Jožef Prunk (?) — Arbov, Martin Kunst iz Vidma, Mihael Kramar, Ivan Jager, Albin Juvan, Andrej Svečličič, Janez Žagar, Jožef Uhelj, Jožef Močnik, Jožef Štrukelj, Jožef Sinčič. — Živela Avstrija!

Slutnja.

Vojak Luka Sadjak naznanja domačim smrt svojega tovariša:

Bojišče, 5. sept. 1915.

Dragi domači! Pošiljam Vam presrčne pozdrave z daljnih bojnih poljan. Pisal bi Vam raje kaj veselega, a žal, da Vam moram sporočiti bolešno novico: Zadet od

sovražne krogle je padel in umrl na bojišču Andrej Piko iz Vidernjevsi (Koroško). Bila sva dobra prijatelja. Če je le mogel, je prišel k meni, da sva se kaj pogovorila. Ko sva se pred par dnevi pomenkovala, mi reče kakor v neki slutnji: »Ti, bodi tako dober in piši takoj mojim domov, če bi jaz padel, ali če bi bil močno ranjen.« — »Menda se to ne zgodi,« sem mu rekel. Toda odgovori mi: »Vedeti se ne more.«

Tako torej izpolnujem, kar sem obljubil. Padel je v noči od 2. do 3. septembra. Ker smo v noči šli naprej, ga jaz nisem videl; povedal mi je pa sanitejec, da je mrtev. Dal mi je tudi knjižico, v kateri je bil spisan testament, ki ga Vam tudi pošiljam.

Rešen je vseh bridkosti. Počival bo sladko in mirno, četudi v daljni tujini. Vi pa ne žalujte prehudo. Zgodila se je božja volja!

»Molili smo pa tako, kot še nikdar v svojem življenju ne...«

Janez Rataj piše svoji sestri iz bojev proti Italijanom:

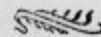
Pozdravljam vse in Vam hočem kratko opisati svoje trpljenje... V boj smo šli najprvo na binkoštno nedeljo. Pri V. smo se bili osem dni. Od nas ni bil nihče ne ranjen, ne mrtev. Samo do kolena smo v vodi stali; tam sem se prehladil, tako da nisem mogel hoditi. Potem so nas prestavili v Š. in od tam v strelske jarke nad T., kjer smo čakali 4 dni. Bojev ni bilo, samo to je bilo hudo, ker jesti nismo dobili. V dveh dneh smo dobili po en polič vina; potem pa, kaj smo hoteli? Ali ga jesti ali piti? Nato smo odšli k Sv. Martinu. Tam smo bili osem dni v težkem boju; tako da nisem mislil, če bom še odnesel zdravo kožo. Na sv. Petra in Pavla se je začelo in se je vlekle neprestano osem dni. Neprenehoma so padale granate na naše jarke. Rudolfa Bukovec iz Loke je zasulo; bil je zakopan od šestih zjutraj do dveh popoldne. Padlo je deset granat okrog njega. Jaz sem ravno ven skočil iz jarka, ko je padla ena granata spredaj, ena zadaj. Zadnja je eksplodirala, prednja pa ne. Varoval me je sam angel varuh, da me ni ubilo. Samo dim me je malo osmodil. To je bilo 4. julija, ravno na nedeljo. Ko bi ne bili imeli tako dobrega četovodjo, bi ne bilo nobenega izmed našega oddelka živega. Naš četovodja je doma na Jesenicah; piše se Oličič. Skrbi pa za nas, kakor oče. Precej, ko smo prišli na fronto, je poskrbel, da smo si napravili varna skrivališča. Skopali smo v zemljo in v kamen 3 do 4 metre globoke jame; povrhu smo pokrili z debelimi tramovi, na vse to smo navalili skal en meter na debelo. Cel voj je imel prostora notri. Na vrh so udarile tri granate, pa ni bil nobeden ranjen, čeravno so se tiste skale zdobile v pesek. Molili smo pa tako, kot še nikdar v svojem življenju ne. To je bilo gori nad G... Velike klade so se razpršile tako kot mrva na travniku, s tako silo so vsipali italijanski topovi peklenski ogenj na nas. Naši topničarji so bili vsi pobežnili, topove so pa kar pustili, samo zapaha so proč vzeli. Tako smo morali odbijati mi sovražno artiljerijo in infanterijo.

Pri drugi priložnosti sta nas napadla dva frišna laška polka; nas je bilo en bataljon in še ti smo bili slabi, pa smo jih vseeno dobro našeskali. Naših je bilo vseh skupaj ranjenih in mrtvih 53. Kajne, to je čudno, skoraj neverjetno, pa je le res. Italijani so šli nazaj, da se je kar kadilo. Imeli so cele kope mrtvih.

Sedaj, ko je prišla sem nova motorna baterija, jo je Italijan takoj pobrisal. — Sovražnih zrakoplovov je tudi veliko. Do sedaj je izbila naša artiljerija 7 zrakoplovov, da sem jih sam videl.

Ta nesrečni Kras sem prehodil do najmanjše vasice. Tu je bila grozna vročina. Zdaj gremo pa na K. Hvala Bogu, da gremo vendar enkrat s tega Krasa! Ako padem, me bodo imeli vsaj kam pokopati, da ne bodo mojih kosti psi in vrani trgali.

Če bom ubit ali pa močno ranjen, bo Vam že pisal sanitejec Kristjan Črnigoj; je prav dober fant. Denar bo dal za maše, kar ga imam; nekaj ga bo pa imel sam za trud. Sem mu dovolil. Dne 14. julija smo bili pri sv. maši. Bila je na prostem med vinogradi. Prišel je nas zahvalit sam general, ker smo se dobro držali v težavnem boju. Sedaj smo v vasi M. Tu se nam prav dobro godi. Pozdravljam Vas vse, domačega g. župnika in tudi farmane vse.

Gospodarske vesti.

Gospodarski in tržni pregled.

Vedno bolj občutno postaja pomanjkanje mleka. Veliko število krav se je odprodalo, drugod je vojska povzročila znatno zmanjšanje živinoreje, ali je kuga na gobcu in parkljih vzela živalim zdravje in mlečnost. — Cene mleka so se začele malo dvigati. Zdaj pa so začeli po mestih godrnjati: »Torej še mleko, ki ga vsak rabi, nam bodo kmetje v teh časih, ko vsega manjka, podražili!« — Seveda so premalo pomislili, da tudi kmeta reja živine več stane kakor popred in mora vse potrebščine trikrat dražje plačati. — V nekaterih krajih se je določila za mleko najvišja cena. Ta določena cena je navadno precej nizka. — Mleka je v mestih vedno manj. Domače branjevke plačajo navadno maslo čez 4 K kilogram, posneto mleko se porabi za ljudi in živino z najboljšim vspehom. — Kdo bo zdaj dajal mleko po stari navadi? Namestništvo na Češkem je zato ukazalo glavarstvom, naj ne določijo najvišjih cen za maslo in mleko, dokler niso zaslišali zastopnikov kmetov. To je prava pot. Riž je čez 3 K kilogram, mleko naj se pa da za 18 do 20 vinarjev! Za mesta je zelo važno, da dobijo tudi za zimo zadosti mleka. To bo le takrat mogoče, če bodo tudi kmetje od daleč dajali mleko, ki ga doslej še niso izvažali v mesta. Dajali ga bodo le takrat, če se jim mleko in vožnja dobro izplača. — Najvišje cene za mleko so gotovo velika ovira za preskrbo prebivalstva z zadostno množino mleka. — Če se pa plača primerna cena, je dolž-

nost kmetov, da oddajo vse mleko, ki ga morejo pogrešiti.

Še hujša je zadruga z zabelo. Ze celo leto smo opozarjali, da nam za jesen preti veliko pomanjkanje res debelih prešičev. Zdaj se to izpolnjuje. Vsakdo ve, da za okusno jed mora biti zabela. Zdaj ne bo prav lahko dobiti dobre zabele. Ogrska zabela se v celih vagonih prodaja po 7 K 50 h do 8 K 50 h kilogram, torej 100 kg okoli 800 K. Kam bo to prišlo? Prosimo vse gospodinje, naj iz usmiljenja do vojakov letošnjo zimo malo manj belijo, preostalo zabelo pa prodajo. Vemo dobro, da mnoge hiše še za dom nimajo potrebnih debelih prešičev, toda pri drugih se bo vendar dalo nekaj prihraniti. Ko bi v vsaki hiši prihranili čez leto kakih 8 kg zabele, bi bilo to v celi deželi že čez 500.000 kg. Letos se je treba tudi za druge žrtvovati.

Krompirjeva vojska še ni minila. Neki dunajski veščak, ki se pa ni hotel podpisati, je izračunal, da stane kmeta 100 kg krompirja le 2 do 3 K. — Da bi dunajska občina laglje izhajala, je dal pomladi župan na Dunaju vse občinske nezazidane parcele in ves občinski svet posaditi s krompirjem. Pridelalo se je precej krompirja. — Hudomušnež je sedaj tega kmeta vprašal, zakaj pa dunajska občina ne prodaja krompirja, ki ga je sama pridelala, po 3 K, ampak po 12 K. Veščak je umolknil. Čudno ni, da je molčal. Ko so kopali krompir na dunajskem polju za mesto, je bilo treba za štiri vagone izkopenega krompirja 260 delavcev, za dva dobra voza torej 13 delavcev. Vsak ga je izkopal povprečno 154 kg, to je šest mernikov na dan. Pri nas ga najslabši otrok precej več izkoplje. — Na Ogrskem je najvišja cena za 100 kg krompirja 9 K, kar je Dunajčane zopet hudo zbadlo. Iz Ogrske ga morajo dobiti, pa je še brez stroškov za železnico dražji kakor pri nas. Za oktober in november ga imajo sedaj 1375 vagonov. Stane jih na dunajski postaji 12 K 85 h do 14 K 75 h, torej precej čez 8 K. Pravijo, da na Dunaju porabijo vsak dan 50 vagonov krompirja.

V okolici Dunaja so najemniki — mlečni majarji, ki so imeli prejšnja leta do 9000 dobrih molznih krav. Navadno niso krav izredili, ampak breje krave ali s teletom kupili, teleta prodali, krave dobro krmili in mleko na Dunaj prodajali. Ko so bile izmolzene, so jih odebelili in za meso prodali. — Ti majarji dobe še sedaj od centrale za krmo vsak dan 1 vagon otrobi za 4000 krav, kolikor jih še imajo. Tam pride teh otrobi na vsako kravo 2 in pol kg na dan. Pri nas skoro ni mogoče dobiti niti najmanjše množine. Poberite torej letos vse krmske ostanke. Naj tudi od pesnega in repnega perja nobeden niti lista ne zavrže. Boljša je zgodnja previdnost, kakor prepozno žalovanje.

Glede kurjave, obleke in obutve se bo treba letos skoro ravnati po japonskem zgledu. Znano je, da imajo Japonci male, čedne hišice. V teh hišicah ni peči. Za okno jim služi papir. Odprto

imajo tudi po zimi. Pravijo, da je to najbolj zdravo. Le na malem ognjišču gori ogenj, da se skuha riž in sočivje. Na tem ognjišču si grejejo roke. — Čevljev iz usnja ne poznajo. Na cesti imajo le lahne cokljice, doma pa copate. Kože ni škoda, saj se ne strga, dom se pa varuje. Zunaj so razoglavli. Pravijo, da jih to najbolj varuje pleše in pospešuje zdravje. Saj bi bilo tudi za naše otroke prav, ko bi jih matere bolj utrdile po japonskem vzoru. Vojska nam je odprla oči, kako smo razvajeni.

Nemška vlada je naročila premožnejšim, naj si omislijo povsod, kjer ni elektrike ali druge pripravne luči, špirit za razsvetljavo, da bodo malo množino petroleja, ki bo na razpolago, dobili reveži, ker je petrolej še vedno cenejši. Od nas gre gotovo veliko petroleja na Nemško, toda zadosti še vedno ne. Nemčija je pred vojsko petrolej iz Amerike dobivala.

Dne 4. t. m. je bilo na Dunaju 3331 glav goved. Iz Češke je bilo 1592 glav, torej nad polovico, iz Ogrske le 399. Krav je bilo 1947. Plačevali so voli: Ia. 306—334, IIa. 270—300, IIIa. 246—252, krave 240—280 K za 100 kg. Cena se je dvignila. Maslo se še vedno draži. Dansko se prodaja čez 6 K kg. Na Nižje Avstrijskem je bilo več kmetie kaznovanih, ker so prodajale mleko 22—24 vin. liter, nekatere za več sto kron in še z zaporom povrh. Zdaj je dokazal ravnatelj Vorašek, da stane kmeta 1 ličr mleka v sedanjih razmerah do 30 vin.

Na Dunaju je bilo 5. t. m. 6417 prešičev, do 12.000 manj, kakor druga leta v tem času. Plačevali so debele: Ia. do 550, IIa. 540—548, IIIa. 415—436, mesnate Ia. 420—440, IIa. 400—416, IIIa. 290—398 K za 100 kg. Za debele prešiče se je cena zvišala za 20 vin. pri 1 kg.

11 jaje se proda na Dunaju za 2 K. Železniška urava je prepovedala jajca jemati za prtljago. — To bo pomanjkanje v Ljubljani še pomnožilo.

MALI ZIMSKI PEDIC.

(Konec.)

2. Kako pedica uspešno zatiramo.

Mnogoletne in obširne izkušnje so pokazale, da se je moči pedica ubraniti najlažje in najgotoveje v pozni jeseni, ko prileze iz zemlje kot metuljček, in sicer na ta način, da polovimo sa-

Samec, samica, gosenice in buba malega zimskega pedica.

mice, ko lezejo (ker ne morejo leteti) po deblu v vrh sadnega drevja. Lovimo jih pa na papirnatih pasovih, ki jih privežemo na debla in namažemo s kakim lepljivim mazilom, na katerem se nežne živalice primejo in kmalu poginejo. Te pasove imenujemo zato lepljive pasove. Priredimo jih tako-le:

Poldrugi meter od tal prav na gladke osnažimo raskavo skorjo na deblu kakih 20 cm na široko. Ako ima globoke razpoke, jih namažemo z ilovico, da samica pod pasom ne zleze na vrh drevesa. Nato opazimo deblo z močnim, 10 do 15 cm širokim papirjem, ki se v ta namen kupi nalašč pripravljen, ali pa se vzame zato sploh kak debel, močan papir (t. pr. od sladkorja). Pas privežemo zgoraj in spodaj prav tesno k deblu z vrstico ali še bolje z žico. Naposled ga namažemo kake tri prste na široko s primernim lepivom, ki ima to lastnost, da ostane več mesecev lepljivo. Mažemo s kako leseno lopatico. Dva milimetra debela prevlaka zadostuje popolnoma. Pri tem delu moramo zelo paziti, da ne pustimo kakega prehoda pod ali nad pasom, kjer bi pediceva samica lahko prišla nepoškodovana v vejevje drevesa.

Najbolj znano je ameriško lepivo »Tree Sticky«, ki ostane jako dolgo lepljivo in se je v kratkem času razširilo po vsej Evropi. Zastopstvo za Avstrijo: Technische Handelsgesellschaft, Wien, III., Engelsbergergasse 5. Izvrstno lepilo (Raupenleim) imajo tudi sledeče tvrdke: A. Propfl v Ustju (Aussig) na Češkem in tvrdka A. Avenarius, tovarna za kabolinci, Dunaj, III., Bechardgasse 14. V Ljubljani ga ima v zalogi drogerija Anton Kanc v Židovski ulici. Papir in vse druge potrebščine za lepljive pasove ima v zalogi tudi veletrgovina s papirjem: Anton Löschnigg, Graz, Griesgasse 4. Kilogram ameriškega lepiva velja sicer okroglo od 3 do 5 K, a s tako množino namažemo lahko 60 debel, ki imajo povprečno po 33 cm obsega.

V drugi polovici oktobra je pravi čas, da priredimo pasove. Pozneje jih je treba pa večkrat pregledati. Ako je lep pokrit z žuželkami, ki so se nalovile na njem, ali prašen ali pa celo presušen, ne velja seveda nič in ga je treba prenoviti. To se doseže, ako s primerno ščetjo ali čopičem pas nanovo prevlečemo s svežim lepivom. Dobro, preskušeno lepivo pa ohrani svojo prvotno lepljivost noter do spomladi. V tem oziru se je dosedaj najbolje obneslo lepivo od tvrdke Propfl v Ustju na Češkem.

Objedena vejica.

Lepljiv pas.

Pasove odstranjujemo zgodaj spomladi in je najbolje, da jih sežgemo. Zelo priporočljivo pa je, da jih pustimo do maja na drevju in jih pred spomladjo vsekako še enkrat prenovimo (premažemo). Ako bi se na spomlad na kakem drevesu pokazali pedici, jih lahko spravimo z drevja z močnim tresenjem. Potem lezejo nazaj in običe na pasu.

Lep se ne sme mazati naravnost na deblo brez papirnate podlage. V lepivo so tvarine, ki lahko zamore lubad in drevo na ta način jako oškodujejo. Zlasti velja to za mlado sadno drevje z nežno kožo.

Kjer ima drevo kol, moramo seveda tudi na kolu narediti lepljiv pas. Tu pač lahko lepivo namažemo naravnost na kol. Ako imamo ves material v dobrem stanu in pripravljen, (papir in žico narezano), lahko opašemo na dan do 50 dreves.

Stroški za srednje debelo drevo bi znašali z delom vred največ 25 h.

× × ×

Zimski gospodinjski tečaj na Vrhniki. Na kmetijski gospodinjski šoli na Vrhniki se prične šestmesečni zimski tečaj dne 4. novembra t. l. Sprejemajo se gojenke, ki so dovršile ljudsko šolo in izpolnile 14 leto. Učenke ostanejo cel čas tečaja v zavodu šolskih sester in plačajo mesečno 46 K. Pogoji radi hrane se pošljejo vsaki oglasilki posamezno. Prošnje za sprejem je vlagati pri vodstvu šole na Vrhniki najkasneje do 20. oktobra t. l. Prošnjam je pridejati zadnje šolsko spričevalo, krstni list in zavezno izjavo staršev ali njih namestnikov, da bodo obdržali gojenke ves čas tečaja v zavodu. Gojenke se uče teoretično in praktično vsega, kar rabi vsaka umna gospodinja. Zunanje učenke z Vrhnike in okolice, bodo obiskovale šolo redno vsak dan. Druga pravila veljajo za nje prav tako, kakor za notranje gojenke. Za kosilo plačajo na dan 1 krono.

Bogastvo Bolgarije. Kraljevina Bolgarija, ki ima 5 milijonov prebivalcev, je poljedelska dežela; tri četrtine prebivalstva se peča s poljedelstvom. Največ se pridelava pšenice, rži, koruze in ovsu. Neka posebnost te dežele je negovanje rož-vrtnic. Velika polja v vzhodni Rumeliji so nasajena s samimi rožnatimi grmi. Iz njih namreč pridobivajo znane dišave (parfume), ki jih drago prodajajo na vseh svetovnih trgih. Na Bolgarskem sade tudi tobak in pridelujejo vino. Zivinoreja je močno razvita.

— **Cena za ajdo.** Kot prevzemna cena za ajdo se je določila 28 K za 100 kg netto, postavljeno na bližnjo železniško postajo. Glasom cesarske naredbe z dne 21. junija 1915 je tudi ajda zasežena v prid države in se sme prodajati samo »Zavodu za promet z žitom«, ki jo nakupuje potom svojih komisijonarjev.

— **Določitev cen svinjski masti.** C. kr. korespondenčni urad poroča: Dne 5. t. m. je zborovala v vojnem ministrstvu konferenca, ki so se je bili udeležili zastopniki obeh vlad. Sklenili so, da se bodo cene prestičji masti in slanini določile enotno v Avstriji in na Ogrskem.

Za naše gospodinjje.

Sadne mezge.

Te vrste sadne konzerve so pri nas še prav malo razširjene, dasi so najbolj poceni in se lahko izdelajo v vsakem najskromnejšem gospodinjstvu brez posebnih priprav in stroškov, zlasti v dobrih letinah, ko je povsod dovolj sadja.

Mezgo dobimo na ta način, da sadje kuhamo ali parimo tako dolgo, da se zmehča ali celo razpade, potem ga navadno pretlačimo in gosto vkuhamo. Ako sadje prej primerno pripravimo (n. pr. olupimo in otrebimo), ga niti ni treba pretlačiti. Navadno se mezzam ne dodaja sladkor, vendar tudi v tem oziru lahko postopamo po svoji volji in izdelek lahko pripravimo brez sladkorja, ali pa mu ga dodamo več ali manj. Trepežnost dosežemo z razgrevanjem in z gostim vkuhanjem (ker odtegnemo preveliko množino vode) in pa, da ga primerno shranimo.

Za izdelovanje sadne mezge ni treba nobenih posebnih priprav. Pri vsakem gospodinjstvu se nahaja gotovo kak kotliček in razne druge posode in orodje, ki se itak rabi v vsaki kuhinji.

Najboljša mezga se naredi iz češpelj in iz jabolk.

Jabolčna mezga. Zrela jabolka operemo, olupimo, razrežemo, popolnoma otrebimo kakor za čežano in jih denemo kuhati pari. Da se krhlji pri kuhanju izpočetka ne pripalijo, jim prilijemo malo vode. Ko razpadejo, dobimo redko kašnato tekočino, ki ima seveda veliko preveč vode, da bi se mogla ohraniti. V ravnoisti posodi ali pa v kaki plitvi kozi, kotličku itd. se nato jabolčna kaša vkuhava toliko časa, da se popolnoma zgosti. Pravilno vkuhana mezga ni tekoča, ampak mora biti tako gosta, da obvisi na žlici v debelih kepah. Zaradi boljšega okusa in vonja pridenemo med vkuhanjem nekoliko nageljnovih žbic, cimetove skorje in citronine kisline. Če hočemo okus še bolj izboljšati, pridenemo proti koncu vkuhanja nekoliko sladkorja. Samoobsebi je umevno, da se mora masa med vkuhanjem neprestano mešati, in čim bolj se gosti, tem bolj je treba paziti, da se ne pripali. Ko je mezga dovolj gosta, se vroča napolni v snažne suhe prstene lonce, velike steklenice s širokimi vratovi, pločevinaste pušice itd. Dobro je te posode pred uporabo prežvepljati. Takoj, ko so napolnjene, jih trdno zavežemo s pergamentnim papirjem. Kjer je mogoče, naj se postavijo odprte posode z mezgo v vročo krušno peč ali v štedilnikovo pečico, kjer se nekaj ur razgreva. Vsled vročine se naredi na površju trda skorja, ki varuje, da se spodnje plasti dobro ohranijo. Seveda vpliva ta skorja le tako dolgo, da mezgo prične mo rabiti. Vendar se ohranijo mezge tudi brez tega dobro, ako so dovolj goste v kuhane, v vroče spravljene v posode, dobro zavezane in shranjene na suhem, hladnem prostoru.

Kljub vsej pazljivosti se pa tuintam vendarle primeri, da začne mezga iz kateregakoli vzroka na površju plesniti. V tem slučaju se mora zgornja plast nemudoma odstraniti; mezga se izvzno prekuha, prida se nekoliko sladkorja, posode se skrbno očistijo, nato iznova napolnijo in trdno zavežejo.

Končno naj še omenim, da se dá iz vsake mezge pripraviti marmelada ali zalzen, in sicer tako, da na vsak kilogram mezge, ko je že dovolj vkuhana (gosta), pridamo $\frac{1}{2}$ —1 kg sladkorja in jo potem še toliko časa vkuhavamo, da se sladkor raztopi in sterilizira. Pri tem vkuhanju moramo neprestano mešati mezgo, ker se sladkor silno rad prižge.

× × ×

Ajdove pogačice. Presej 250 gr ajdove moke in premešaj s 15 gr kvasnega praška. Razpeni 125 gr surovega masla in 100 gr stolčnega sladkorja, 4 rumenjake in prašek vanilije, zamesi z moko in razvaljaj ga kakor za debele rezance; vtisni z ribeznikom različne podobice, razreži na ogle ali na okroglo in speci na namazani pekači. Pečica mora biti precej vroča, pečeno je v 10 do 15 minutah. — Beljake raztepi, mešaj štiri žlice sadne mezge in štiri žlice stolčnega sladkorja, da bo gladko, primešaj končno beljake in postavi v pečico; gotovo je v desetih minutah. Je dobra jed poleg pogačic ali sama zase.

Ajdovi vlijanci. 375 gr ajdove moke, 125 gr pšenične in par izribanih kuhanih krompirjev (6 do 8) siresi v toplo skledo. Na četrta litra mleka razprosti 30 gr drož, naredi v sredi moko jamico in zatepi mleko z malo moke in postavi skledo za peč. Ko je vstal kvas, raztepi vanj četrta litra mleka, 3 jajca, pest rozin, 60 gr sladkorja in pol žlice soli; primešavaj moko in naredi mehko testo. Ko je vstalo, zajemi za pest testa z zajemalko, devaj v razbeljeno mast, zarmeni na obeh straneh, a ne prehitro, da bo dobro prepečeno in potrosi spečene s cimeto in sladkorjem. Ponudi gorko k sadnim juham ali h kavi, čaju.

Zdravstvo.

Za zlatenico stolci endivijno seme, zalij ga polagoma z vodo in precedi. Tega jemlji večkrat par žlic. Na jetra si naveži obkladek nastrganega hrena in moke, in sicer vsak dan skozi osem dni. Ko se je posušila moka, odzemi obkladek in namaži kožo, kjer je bil, z oljem. — Staro zdravilo je tudi mah, ki raste in visi raz dreves. Tega kuhaj na pivu v prstenem z žbovico zadelanem loncu, dokler se ne pokuha do polovice; precedi in jemlji par žlic zjutraj in zvečer. Zlateničnemu stori dobro, če pije pomači na tešče čašo zmetke. Čaj jeternika, polaja in kopriv je tudi znan lek. Tako hvalijo tudi zeleniko (pušpan), ki se mora kuhati na juhi. Med, žafran in črno moko zmešaj, da bo gost pop in naveži na popek, to potegne vročino vun. Zlatenični ne sme uživati mesenih, hudo slanah in popranih jedi; škoduje

ma, kar je masno in belko. Zelenjava in mleko, ovsa in jarmenove rjbe, sojne masege so jedi zanj.

Če kotji opelajo, je natje rmeto koren dobro okrepilo. Arabci pravijo, da ostane kotji vse leto zdrav, ako dnevno skozl žiri ledine v letu vsak dan nekaj koruta. Koperovine seme in komparvno korutino prodajajo kot zdravilo leč za drag denar. Žilica kopravnega semena na dan, pomelana med kruho, spihva res izobrne na kotja, tako tudi komparvna korutina, ki skozl tudi kot leč za ledine živanske boleznj. Korutina se daje med kruho, razsekana ali stolčeta v praš. po 15 do 20 gr na dan.

Zarodeče in gnojne rane se posebje, če jih izperet vsak dan z razredjeno amonično tinkturo in potrosi s prašom korenega ovlja. Ovlje mora biti presejano in čisto. Pri divjem mesu prizemelej ovlju malo galuna. Rumeni korenje obiladi vsako pekočo rano, izje in posuši gnoj. Na opelenine naladi na drobno nastrganega korenja ali iztisni sok iz nastrganega korenja, namoči vanj roboč, ki je bil prekuhan na ovlju in obveži rano. Če si se vsaka, prevri platnane krpe na maslu in naveži kolikor mozole gorke na rano. Za prisad otok raztopi zrno katre na osminski žganja, namoči krpo in naveži. To ponovi večkrat; krpa mora biti pa vselej druga. Za prisad je posebno dobro lillijino olje, lillijin cvet ali tinktura. Lillijin cvet je voda žvana iz lillj; tinktura je žganje, na katerem so se namakale lillije. Izvredna pomoč za šen, otok in prisad se dobi takole: Prevri dve pesti žajbelja na četri litru laškega olja; ko se je stisnil žajbelj, odlij olje, razpusti na njem za lečnik katre, prevri na tem krpo in deni gorke na bolni kraj. Ko se je ohladila, deni drugo. To pomaga hitro in gotovo tudi za lišaje.

Skrb za oči. Luč oči je pravzaprav najlepši dar, ki ga je človek prejel od božjega Stvarnika; kljub temu pa se tako malo stori za zdravje in ohranjenje oči. Nič ni tako poceni, kakor sredstvo, ki ti pomaga, da si utrdiš in okrepiš oči, kajti to sredstvo je — voda. Ljudje, ki so v takem delu ali poklicu, da mnogo trpe, si jih morajo dvakrat na dan okopati. Kopolj je v tem, da držiš glavo v čisti vodi z odprtimi očmi boliko časa, dokler moreš sapo vzdržati. To se sproti parkrat ponovi. Po copelji se oči nekolkokrat krepko odpro in zopet zapro. Taka kopelj marsikomu izpočetka ne bo ugajala; treba je nekoliko sile; toda kmalu se ne čuti več posebne težave pri tem. Tudi za take, ki so vid več ali manj izgubili, je očesna kopelj priporočljiva; marsikdo si je na ta način slab vid zopet okrepil in popravil.

Tedenska pratika.

15. oktobra.

1. Sv. Terezija, dev. preosnovateljica karmelitskega reda. Veliko svetnico Terezijo pristevamo po pravici med najzgodnejše žene katoliške Cerkve. Bila je bogatega in plemenitega rodu na

špancem, vže čemu pa je v mladenosti stara, kar se, dan se mudi, imala postati predstojnica, vodja pristin evangeliški družbe in strpi celivni rač. V svojem življenju je pretrpela velika boleznj in poskušala, toda ostala je vselej pogumna in samozavestna, zdelo se je, da ima veselo misli in dušo. Umrta je leta 1582, stara 47 let. Papež Gregorij 17. je leta 1621 razglasil kot svetnico.

- 1. Sv. Franja, škof.
- 2. Sv. Kamilija, mučenica.
- Solnce v 4. u. 19 m. — z. 5. u. 12 m.
- Luna v 2. u. 10 m. — z. 10. u. 22 m.

20. oktobra.

1. Sv. Gaš, opat, se bil rojen v polovici VI. stoletja v Branciu. Njegov starš se ga častl v rujan sv. Kolumbana v Benetovskem samostanu. Sv. Kolumban je se povzeli za mučenika in ko se je z drugimi svetniki postal na svoje mučeniške potovanja in delovanje, se vsak tudi Gaš s svet. Tako se v sveti mučeniški prehodil Gadijski mučeniški Francisc in naposled se se ustavil v okoliščini Brezjanca ob Bodenskem jezeru. Blizu tam, v sedmih letih se sv. Gaš leta 404 ustanovil svojo opatijo, imenovano po nem. »St. Gallen« v brni, kar se tudi pokopani. Umrta leta 646. Se da se tudi mesto, kar se opatija imenuje Sv. Gallen.

- 2. Sv. Elipij (Elitij).
- 3. Sv. Sulfus.
- 4. Sv. Bernardij.
- 5. Sveta Maklima, devica.
- Solnce v 6. u. 21 m. — z. 5. u. 10 m.
- Luna v 2. u. 12 m. — z. 11. u. 43 m.

17. oktobra.

1. Sv. Hedvika (staronemško ime pomeni: ljuba mati, poljski Jadviga), vojvodinja, vdova, češna varuhinja v Šleziji, je bila rojena na gradu Andachau leta 1172 kot hči msnega grofa Bertholda in njegove žene Nele. Kot soproga poljskega vojvode Henrika je storila veliko dobrega za uboge, ustanavljala samostane in dobrodelne zavode, zidala cerkve. Bog ji je podelil celo dar proročevanja. Objektivna od vseh, ki so jo poznali in ljubili kot svojo skrbno mater, je umrla leta 1243.

- 2. Sv. Viktor, škof.
- 3. Sv. Sulfus, škof.
- 4. Sv. Elipij ali Elipij.
- 5. Sv. Heron, škof v Antiohiji.
- 6. Sv. Andrej Kardijski, mož, je bil ubit ob častu cesarja Konstantina V. Kopronima.
- 7. Sv. Mamelta, mučenica v Perziji.
- 8. Sv. Marjeta Alakok. Po njenih pričanjih je bil vpeljen praznik Sv. Režene (Terezija).
- Solnce v 6. u. 22 m. — z. 5. u. 08 m.
- Luna v 12. u. 56 m. — z. — u. — m.

18. oktobra.

1. Sv. Luka, evangelist, zaveznik slikarjev, je bil rojen v sirski Antiohiji. Njegovi starši so bili poštari. Izučil se je zdravništva, zraven pa je bil tudi izurjen slikar. Za sveto vero ga je pridobil sv. Pavel, zato ga je sv. Luka potem tudi spremljal na njegovem potovanju v Tracijo, Makedonijo in Italijo. Sv. Luka je napisal evangeliij v 24 poglavjih in »Delanje apostolov« v 23 poglavjih. Po smrti sv. Pavla je oznanjeval besedo božjo v Italiji, Mali Aziji, Ahaji in v Egiptu. Ko je bil 90 let star, so ga poganski sovražniki ujeli in obesili na oljki. Sv. Luka je bilje naslikal tudi podobo Matere božje. Zastlovela romarske cerkev v Censtohovu na Rusko Poljskem, ki je sedaj v nemški posesti, se ponosa, da hrani ono pristno Marijino sliko.

- 2. Sv. Asklepijad.
- 3. Sv. Atencodor, brat sv. Gregorija Čudodelnika.
- 4. Sveta Trifonija, pobožna vdova po rimskem cesarju Deciju.
- Solnce v 6. u. 24 m. — z. 5. u. 66 m.
- Luna v 3. u. 14 m. — z. 1. u. 02 m.

19. oktobra.

1. Sv. Peter Alkantara, spozn. ustanovitelj redovnikov rekolektiv, je bil rojen leta 1499, v Alkantari na španskem. Leta 1538, je bil izvoljen kot provincijal francikanskih samostanov v Estramaduri in v tem času je oživil prvotno gorečnost v redu. Zidal je cerkve in šole; s pomočjo svete Terezije je preosnoval tudi karmelitski red. Umrta leta 1562.

- 2. Sv. Eribin, opat na Irskem.
- 3. Sv. Pavlemon in tovarši, mučenici v Rimu.
- 4. Sv. Akvilin, škof v Soleriu.
- 5. Sv. Lucij.
- 6. Sv. Varnar, vojak.
- Solnce v 4. u. 25 m. — z. 5. u. 04 m.
- Luna v 3. u. 10 m. — z. 2. u. 17 m.

20. oktobra.

1. Sv. Vendelin, začetnik kmetov in pastir sv. je bil karolovskega rodu, rojen na Škotskem. Ko je pretrpoval mučeniške in francoske krave, se je nastanil kot poštarvnik v škofiji Trevisa, kar je upodobil ljudstvo k zmernemu in dolgotrajnemu življenju, nam pa im se rad pomagati in pastirski pomagati na psi. Postopek je bil sprejet v benediktinski samostan v Tobiou, kar je bil naposled izvoljen opatom. A tudi v tej časti je ostal skrbno poslušan, pobožen in vseh ljubitelj, do svoje 4. biljinega. Umrta leta 1015.

- 2. Sv. Felician, mož.
- 3. Sv. Kapranij.
- 4. Sv. Kancijan, opat, poljski in škofski svetnik, se skrbal milobitno za revne delavce in ženske, da si se pridobil častni naslov »jedina stramba revne mladine«.
- 5. Sveta devični Marija in Savla za Peto galnikem.
- Solnce v 4. u. 27 m. — z. 5. u. 02 m.
- Luna v 3. u. 08 m. — z. 3. u. 30 m.

21. oktobra.

1. Sveta Uršula, dev. mož., je z množico devičnih tovaršic bežala iz Britanije pred divjimi Anglosani. Morska burja se device ragnala k reki Ren. Prišle so do Kelmoresina, kar se ih napadli in pobili dvanajst leta 451. Posebna častilka sv. Uršule je bila sv. Angela in Marija, ki je leta 1612 ustanovila uršulinski red. Uršulince se še sedaj pekuje zlasti z vzgojo ženske mladine.

- 2. Sv. Hilarijon, opat.
- 3. Sv. Viktor, patron služabnikov.
- 4. Sv. Malh (Malchus), mučenec v Siriji.
- 5. Sveta Cilijija, mati sv. škofa Remigija.
- Solnce v 6. u. 29 m. — z. 5. u. 01 m.
- Luna v 4. u. 03 m. — z. 4. u. 42 m.

Odlikovani slovenski vojaki.

(Dalje.)

Srebrno hrabrosino svetinjo II. vrste so dobili: Dragonca 5. drag. p. Haring Iv. in Skala Ivan; poddesetnik Vunček Ivan, infanterist Kolmann Jakob in Hrovat Fr., vsi pri 7. pp. Praporščak Maks Abuja, kadeti Peter Malešič, Alfonz Zaveršnik in Anton Grden; četovodja Lekše; poddesetnik Edvard Ošaben 4. stot.; častniški sluga Franc Smolič; desetnik Pavel Pavčič; poddesetnika Ivan Arko, 7. stot. in Ivan Šeks, 3. stot.; infanteristi: Franc Kovač, Leopold Zavr, Karel Tavčar, Andrej Podpas, Ivan Volčjak in Anton Zwit; desetnika Ivan Pribuša in Rudolf Lesar; infanterist Štefan Gril, štabni oddelek; deselniki: Karel Pangarsič, 5. stot., Karel Smerdu, 8. stot., Rudolf Sattler, 6. stot.; enoletni prostovoljec Leopold Schmalz, 6. stotinja in četovodja Franc Rogulin, 8. stot., dragonca Ivan Lesiak in Ivan Trtnik; kadet A. Možina, rez. podčastnik K. Mantel, tit. narednik M. Radolovič, četovodja Zajec in poddesetnik M. Lanc. Infanterist 26. pp. Legat Ivan in četovodja 2. bos. herc. p. Josip Mastnak, nadogničar Ivan Grivec, častniški sluga Josip Bizjak, poddesetnik Franc Devstvenšek, četovodja Josip Klakočar in Albert Kaiser; kadet Zbašnjak Josip, četovodja Zajec Franc, desetnik Vončina Vinko, poddesetnik Marolt Anton in nadstražmojster Grundl Fr., vseh

pet pri 17. pp.; četovodja tit. nadlovec 9. lov. bat. Scheyer Ludovik, prideljen 17. pp.; namestnik asis. zdravnika dr. Kregulski Henrik, prideljen 17. pp.; sanitetni kadet 2. bos. herc. p. Šlajmer Boris; četovodja Vreča Franc, pionirji Baier Ivan, Bregant Franc, Debeljak Franc, Golčman Florijan, Gosak Alojzij, Maškon Anton, Rath Bogomir, Riedl Alojzij, Šrammel Fr., Trpin Gregor, Fonet Tipold in Weiß Rudolf; črnovojniški infanterist Ivan Slamnik, prideljen 7. dež. orožniškemu poveljstvu; nadstražmojster 12. dež. orož. poveljstva Franc Ahlin; četovodji Bradaš Milan in Semenik Filip, desetnik Kosmina Filip, poddesetnik Lindner Jakob, saperji Bauer Josip, Bevc Viktor, Blazina Josip, Boscaral Anton, Elsnik Ivan, Glavan Anton, Hotko Ferdinand, Kawulog, Kerschbaum Rudolf, Kozele Franc, Lončarič Al., Lauruk, Letič, Meruša Alojzij, Mozetič Anton, Seiler Štefan, Zaccaria Peter, vsi pri 3. sap. bat., lovec 20. lov. bat. Kosmač Avgust; četovodje Gregorat Anton, Meze Anton in Tuta Ivan, poddesetnik Černe Pavel, infanterista Gomizel Leopold in Pretner Franc, desetnika Marzola Franc in Razem Franc, vseh osem pri 97. pp.; stražmojster Strauss Matija, titularni stražmojster Kudernač Franc, četovodji Brenka Franc in Morizzi Ivan, desetnika Mlekuž Josip in Weissenbach Simon, patr. vodje Offner Franc, Strongegger Anton in Sauritz Ivan, dragonci Aleš Jernej, Ferlež Martin, Fras Rudolf, Guček Ivan, Hafner Rajmund, Ogrinc Matija in Voglar Ivan, vseh 16 pri 5. drag. polku; četovodja Šunta Jakob, predmojstra Ogrizek Albin in Černič Rupert, vsi pri 3. polj. havb. p.; narednik Bratuš Vinko, pionirji Klemenčič Anton, Meše Josip, Puher Vinko in Uhl Karel, vsi pri 3. pion. bat.

To in ono.

Pismo iz Astrahana (5. sept.) ob Kaspiškem jezeru. Ujetnik Lenard Liker, ki je bil s posadko v Przemyslu odpeljan na Rusko, piše, da je že od aprila v Astrahanu. Rad bi izvedel, kje je njegova žena Marija, ki je ob izbruhu vojske bila šla k svojemu očetu Ivanu Bizjak, županu v Dolu pri Ajdovščini na Goriškem. Pravi, da ji je brzojavil in pisal, a ni dobil nobenega odgovora. Tem potem sporoča ženi, otroku in vsem domačim, da je zdrav, in da jih iskreno pozdravlja. Upa, da so še vsi zdravi. Želi, da bi mu domači brzojavili, in sicer na naslov častnika dr. Zdolška, kateremu je prideljen kot sluga. Dr. Zdolšek je pristavil na dopisnico v slovenskem jeziku (drugo je pisano v nemščini): Domovini pozdrave! Sam o sebi je pristavil L. Liker s prav drobnimi črkami: »Meine Lage erträglich-traurig«. Naslov: Offiziersdiener Leonhard Liker, zu Handen des H. Leutnant Dr. Josef Zdolšek, prisonnier de guerre, Astrachan, Russie.

Potni list umetnice. Neka ruska pevka v Moskvi je hotela nastopiti kot umetnica po raznih ruskih mestih. Ker

je vojska, imajo tudi na Ruskem stroge popotne predpise. Šla je torej k policijskemu ravnateljstvu, da bi ji napravili potni list. »Ali ste vložili pismeno prošnjo?« jo nagovori vljudni uradnik. »Nisem vedela, da je potrebno.« — Tako. Pa zdaj-le napravite. Tu imate papir in tinto; jaz vam narekujem.« — Prošnja je sestavljena in spisana, pa tudi po vseh pravih zapečateni. Tako. Zdaj pa je samo še potrebno, da prošnjo vložite,« — pravi uradnik. — »Kje pa? prosim lepo.« — »Kje drugod, kakor pri meni!«, odgovori prijazno uradnik. Rečeno, storjeno. Uradnik vzame sedaj pismo v roke, odpre, bere počasi, se pokloni prosilki, zmaje z glavo ter reče: »Milostljiva! Vašo prošnjo sem pregledal; obžalujem pa, da ji ne morem ustreči, ker moramo radi preteče nevarnosti potna dovoljenja karmoč omejiti.«

Na fronti. Trije bavarski kaveljni so čepeli v strelskem jarku, ko pride pošta. Eden izmed njih prejme zavojček. Vsi trije odvijajo in se vesele dobre in zaželjene vsebine: Klobas, čokolade, sladkorja, svačič itd. Vmes je tudi stekleničica. Čemu je neki tale reč? pravi eden. »Das gehört für die Huste« — to je zoper kašelj — meni Švabec. »Natürlich kert's für d' Huaste« — seveda je za kašelj — sodi severni Bavarac. Vsak vzame sladkorček, pa ga napoji s tekočino. Vsak pa zabavlja čez grenko in zoprno pijačo, ki tako smrdi. Drugi dan pride pisemce, ki je v njem tudi tale stavek: »Ljubi sin! Pošljem ti steklenico »žaybe«, da boš z njo pregnal uši!«

Na letovišču. Mestna gospa: »Tega bi pa ne bila verjela, da na kmetih tudi tako varajo in goljufajo, kakor prodajalci mleka v mestu.« — Gostilničarka: »Zakaj pa? Kako pa mislite?« — Gospa: »Danes zjutraj sem videla na lastne oči, kako je gospodar tam-le zraven dajal kravam vode, preden so jih pomolzli.«

Ne hlastno! Za čas, ko smo prisiljeni, da štedimo z moko in jestvili, ko smo radi ali neradi zmanjšali porcije, priporočam štabni zdravnik dr. Kersting (Mainz — »Kath. Volksblatt«) pravilno uživanje jedi. — »Jejte manj — a pravilno!« Pod tem naslovom je objavil obširno razpravo, ki je vsega uveževanja vredna predvsem za sedanjí čas pomanjkanja. Omenjeni zdravnik pravi, da se je moč s tretjino običajnih jedi prav dobro prehraniti, in sicer tako, da je človek še bolj zdrav, bolj zadovoljen in za delo še bolj sposoben in vztrajen, nego ob obilni hrani. Pred leti je angleški zdravnik Fletscher priporočal zmerno, a pravilno uživanje, zato so se Nemci oprijeli izraza »fletschern«, ki pomeni pravilno uživanje jedi. Pravilo je sledeče: »Prežveči vsak grizljaj najmanj stokrat! Žveči tako dolgo, in če bi bilo treba tudi 200krat, da prežvečeno polagoma, skoraj nečutno in samo od sebe izgine po grlu!« Ako si dosti dolgo žvečil, pa ti še kaj ostane v ustih, vrzi vun; kajti ta ostanek nima več redilnih snovi v sebi in bi želodec le obtežil.

Vprašanja in odgovori.

Onim, ki se pritožujejo, da ne dobe podpor ali vsaj ne zadostnih, — ne moremo drugega svetovati, kakor: Obrnite se potom županstva ali pa naravnost do komisije pri okrajnem glavarstvu, ki edina določuje podpore in razsoja, kdo in kdaj jo dobi, in komu se odreče.

F. Š., bolnišnica na Dunaju, 16. okraj: Pozabili ste pristaviti, iz katere občine so našeti vojaki.

Toimnec: Na Goriškem so začasno prenehali vsi naši listi. — E n o r a l ali j o h pomeni prvotno toliko sveta, kolikor ga par volov en dan zorje. Ta mera uradno zdaj ne velja več, ker merimo na are in hektare. En ar je 100 m². »Dunajski oral« obsega 57:55 arov; »ogrski oral« pa tri četrtine dunajskega. — Izboren katol. list?... »Warnsdorfer Hausblätter« je prav priporočljiv list. Tu najdete vsega po malo; izhaja v Warnsdorfu na sev. Češkem na 14 dni. Drugi tedniki so pa bolj krajevni, torej manj porabni.

I. T. B. Če je verjeti, da so nekateri ujetniki ušli iz Taškenta v Teheran v Perziji, potem bi kazalo, da se obrnete pismeno do avstrijskega konzulata v Teheranu. Tu bi vam utegnili pojasniti, ali so dotični ujetniki res došli v Perzijo, in če so jih morda preko Amerike poslali v domovino.

Pogostini pojavi bolečin v prsih pri mnogih ljudeh so čestokrat le posledica zaprtja prs proti svežemu zraku. Take bolečine zavejo tedaj docela po pravici kot bolezen vsled oblike. Če bi bile prs mnogokrat nepokrta, bi kri hitreje krožila in opisane bolečine bi sploh ne nastopale. Nedvomno so bolezní v prsih pri divjih narodih jako redke. Da se omogoči utrjenje prs, je priporočljivo vsakdanjo utiranje gornjega telesa s Fellerjevim fluidom iz zelišč h esene z znano »Eiza-fluid«. To oživila kroženje krvi in obenem obnavlja telo posledic naravnostne izpremembe. Osebam, ki čisto bolehalo vsled prsnih bolečin, bodo o izpiranja jako dobro služila. 12 steklenic tega odličnega, domačega zdravila pošilje lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elizatrg 16 (Hrvatska) za 6 kren poštine prosto za vse strani. — Dobro je, naročiti istočasno tudi Fellerjeve lagodne odvajajoče rabarbarske kroglice z znano »Eiza-kroglice«, cena je 4 K 40 vin. za 6 škatljice prosto poštine. — Obe domači zdravili je bilo že ob raznih prilikah odklikvano in njih izvrsten učinek s tisoči zabavnih pisem izpričan. Raditega naj se jih ima vedno pri roki. (—t—)

Najnovejše z bojišč.

AVSTRIJSKO URADNO POROČILO.

Dunaj, 11. oktobra. Uradno poročajo:

V Mačvi in pri Obrenovcu nobenih posebnih dogodkov. Tiste avstro-ogrške in nemške sile, ki so bile prodirale čez Belgrad, so vrgle Srbe iz njih utrdb južno-vzhodno in južezahodno od mesta. Naše čete so ob tej priliki vzele z naskokom »Zeleno goro« in Veliki Vračar.

V prostoru pri Smederevu in pri Požarevcu so pridobile divizije naših zaveznikov zopet znatno na prostoru.

Ob zavzetju Belgrada je psdlo c. in kr. vojnim silam v roke 9 ladjinih topov, 26 poljskih topov, 1 žaromet, veliko pušk, veliko streliva in drugega vojnega materiala. Ujetih je bilo in odvedenih 10 srbskih častnikov in nad 600 mož. Krvave izgube sovražnika so bile zelo velike. Po-

Donavsko brodovje je dvignilo več rečnih in ruskih pomorskih min.

Namestnik načelnika generalnega štaba: pl. Höber, fml.

NEMŠKO URADNO POROČILO.

Berlin, 11. oktobra. Veliki glavni stan: Ob Drini so se razvili nadaljnji boji. Na fronti med šabcem in Gradiščem je prehod čez Donavo končan. Osvojeni so južno od Belgrada vrhovi, ki leže med Žarkovom in Mirijevom. Bolj vzhodno od tam se napada. Z naskokom je bila vzeta postojanka ob donavskem loku pri Rami. Dalje niže pri Oršovi so se bili mestoma artiljerijski boji. Nemške čete so uzele dozdaj 14 častnikov, 1543 mož in so zaplenile 17 topov, med njimi 2 težka, kakor tudi 5 strojnih pušk.

Vrhovno vojno vodstvo.

Dobre knjige.

Nov zemljevid francoskega bojišča, Kartografski zavod G. Freytag & Berndt na Dunaju VII., Schottenfeldgasse 62, je izdal nov zemljevid francoskega bojišča, ki obsega ozemlje severno-zahodne Nemčije in Belgije ter ozemlje severno-vzhodne Francije notri do Alzacije. Zemljevid stane s poštnino vred 1 K 30 vin.

SKRIVALNICA.

Kje je ribolovec?

LOTERIJSKE ŠTEVILKE.
Gradec, 29. septembra: 28. 67. 25. 17. 14.
Dunaj, 9. oktobra: 40. 78. 60. 80. 90.

VOLNO

ovčjo oprano in neoprano kupim vsako množino po najvišji ceni proti takojšnjemu plačilu, ter plačam vojnjo sam. Večjo množino pošljem potnika osebno prevzeti. Valetgovina **R. STERMECKI, Celje** šte. 16, Štajersko. 1822

Izjava.

Jaz podpisani **Jožef Martinčič**, posestnik v Sv. Križu šte. 24, priznam in potrjujem, da sem gosp. **Josipa Kleindiensta**, potnika trdke Singer Comp. v Novemestu, dne 20. in 21. julija t. l. nepremišljeno in po nedolžnem razfall.

Ker je meni gosp. **Josip Kleindienst** odpustil to razfalljenje, se mu iz srca zahvalim, in sem pripravljen vse do danes narasle stroške plačati in obenem to izjavo v „Domoljubu“ razglasiti.

Kostanjevica, dne 26. avgusta 1915.

Jožef Martinčič.

Ivan Tomič,
priča.

80 vagonov stavb. lesa 2099

se kupi in sicer 40 vag. robatega lesa in 40 vag. desk. Najnižje ponudbe od postaje naj se naslovljajo na **Josip Hutter & Comp., Inmost, Inrain 22.**

1 steklenica 2 kroni.

ceniki zastoj in franko.

Služba cerkvenega pomočnika, odir cerkvenika u Ribnici, Dolenjsko, je izpraznjena. Plačilo po dogovoru. Oglasiti se je osebno pri organistu **Josipu Šicherl v Ribnici.** 2014

Za suhe gobe
domačo semensko deteljo
je vedno najboljši kupec
Franc Pogacnik v Ljubljani, Dunajska cesta 36
nasproti mitnici.

Le enkrat v življenju!
50.000 spalnih odej po 11 3/4

se lavos na Balkan dolocene, a radi nastale vojne pridržane, le pristne brnske Himalaya-voile, jako gorko, zelo pripr. za stano, okoli 300 cm dolge, 180 cm široke, v krasnem črnatem melo-čestini s krasnimi barvanimi bordurami se bodo samo le kratak čas prodajale za polovično tovarniško ceno po K 8-50 komad. — Ta spalne odeje so vredne četrkrat tega denarja in se dote pri taji po teh razračunovnih nizkih cenah samo dokler je kaj zaloga.

1 komad Himalaya spalne odeje stane le ... K 9-50
3 komadi Himalaya spalnih odej stane le ... K 10-21
6 komadov Himalaya spalnih odej stane le ... K 20-
Samoprodaja po povzetju 207
M. Swoboda, Dunaj III 2, Hiesgasse 13-404

Namizna jabolka

od 5 kg naprej k 30-60 vin razpošlja po povzetju **A. OSET, p. Guštanj, Koroško.** Razpošlja se tudi vino jabolčnik, suhe čeplje ter nova zdravilna kislina voda „Silva“ vrecle. 2005 2

Orehi

vsaka množina, se kupijo. Enako seme solnčnic, buč, lanu. Ponudbe na **Huter & Co., Medvode.** 1877

Ovčjo volno

vseh vrst in vsako množino kupuje po najvišjih cenah: **J. GROBELNIK,** Ljubljana, Mestn. trg šte. 22.

Zahtevajte

zastoj in poštnine prosto moj glavni cenik s 4000 slikami ur, zlatnine in srebrnine, glasbil, predmetov iz usnja in jekla, potrebnih za gospodinjstvo in toaleto, orožja, municije itd.

Prva tovarna ur

Jan Konrad, c. inkr. dvar- ni založnik Brūx št. 781 (Češko).

Nikelnaste Roskopt-ure K 3-90, 4-20, 5-10. Srebrne K 8-40, 9-50. — Nikelnaste budilke K 2-90. Budilke z dvojnimi zvoncem K 4-10.

Pošilja se po povzetju. — Nikak riško! Zamena je dovoljena ali denar nazaj!

SIROLIN "Roche"

Prsne bolezni, oslovski kašelj, naduha, influenci.
Kdo naj jemlje Sirolin?

1. Vsak, ki trpi na trajnem kašlju. Lažje je obvarovati se bolezninega ozdravit.
2. Osebe s kroničnim kašarom bronkijev, ki s Sirolinom ozdrave.
3. Vadušijivi, katerim Sirolin znafno olahča naduho.
4. Skrofuzni otroci, pri katerih učinkuje Sirolin z ugodnim vspehom na splošni počutek.

Je dobil vseh lekarnah K. 4 -

Kako pozno je sedaj?

tako se stiši mnogokrat popraševati ljudi, kateri pač imajo uro v žepu ali na steni, ampak svoji lastni uri ne verjamejo, ker je le slaba, netočna, vedno stoječa bazar ura. Kdor nasprotno ima Suttnerjevo uro, ve vedno natanko, kako pozno je.

Lastna znamka "IKO" najbolj zanesljiva ura.

Lastna znamka "IKO" najbolj zanesljiva ura.

St. 600 Žepna ura z radijem, ki se ponoči sveti	K 8-40
" 410 Nikel.-anker-Roskopf ura	4-10
" 705 Roskopf ura, kolesje v kamnih tekoče	5-90
" 719 Srebrna rem. ura	7-80
" 720 Srebrna cilind. rem. ura	9-70
" 1450 Bela kovinasta verižica nikelnasta	2-80
" 916 Srebrna verižica	1-
" 89 Double zlata verižica	3-20
" 89 Double zlata verižica	5-90

Velika izbira ur za gospode in dame, verižice, prstane, broške, obeske, zapestnice, zavrtnate verižice, uhane, blago v zlatu in srebru, namizna orožja, daljnogleda itd. v velikem ilustriranem

ceniku z mnogimi podobami, koterega zahtevajte zastonj in poštnino prostega.

Razpošilja se po povzetju ali pa če se denar vnaprej pošlje. Neugajajoče zamenjam. Vse ure so natančno preizkušene.

Lastna tovarna ur v Švici
H. SUTTNER samo v Ljubljani št. 1
 1203 Nima nobene podružnice.

Ako naročite
 in to nemudoma storite,
 1 srečko avstr. rdečega križa, 1 srečko ogrskega rdečega križa, 1 srečko budimpeštanske bazilike, 1 dob. tri list 3% zemlj. srečk iz leta 1880, 1 dob. list 4% ogrskih hip. srečk iz leta 1884.
 (Mesečni obrok za vseh pet srečk ozir. dob. listov samo 5 kron)
12 žrebanj vsako leto, glavni dob. tiki 630.000 kron)
dobite igralno pravico do dobitkov ene turške srečke v znesku do **4.000 frankov popolnoma zastonj!**
 Pošljalna in igralni načrt pošilja brezplačno:
 Srečkovno zastopstvo 12, Ljubljana.

SUKHO PERILO OBLEKE ČEVLJE OŠTANKE

in razno blago pošilja po najnižjih cenah Jugoslovanaka razpošiljalna
R. STERMECKI v Celju št. 305, Štajersko.
 Zahtevajte zastonj cenik s slikami čez tisoče stvari. Pri naročilih iz Amerike, Nemčije in Balkana treba denar naprej poslati.

Proti okuženju

se je treba sedaj še posebno varovati, ker nastopajo vsakojake nalezljive bolezni, kot škrtica, kozo, osepnice, kulera, legar. — Vred tega

naj se vporablja

povsod, kjer se take bolezni širijo, dobro razkuževalno sredstvo, katero naj bude v zalogi v vsakem gospodinjstvu. Najboljše razkuževalno sredstvo sedanjosti je glasom raziskovanj prof. Löfner, Liebreich, Prokauer, di Venca, Vas, Pfeifer, Vertun, Pertik i. dr. nedvomno

LYSOFORM

ki je brez duha, nestrupe in cenin in se ga dobi v vsaki lekarni in drogeriji za ceno 90 vin. za izvorno steklenico (zelena stekl.). Učinek Lysoforma je točen in zanesljiv, vsled česar ga zdravniki priporočajo za razkuževanje boln. postelj, za izpiranje ran, oteklin, irigatorjev in za protiseptično obveze. 1469

Lysoformovo milo

je fino toaletno milo, ki vsebuje Lysoform in učinkuje protiseptično. Vporablja se lahko tudi pri najbolj občutljivi koži, celo pri otrocih. Stori kožo mehko in prožno in razširja jako dober duh. Zadostuje enkratni poskus in bodeš zatem vedno vporabljal ti izvrstno milo, ki je drago le na videz, pri vporabi pa zdrži dolgo časa. Cena milu znaša K 1-20.

Lysoform s poprovo meto

je močno protiseptična ušna voda, ki odstranja slab duh in beli robe in jih varuje. Vporablja se tudi lahko pri kataris vratu, kašlju in nahodu za grgranje po zdravniškem navodilu. Žadošča par kapljic na kupico vode. Izvirna steklenica stane 1 krono 90 vin., na prodaj v vsaki lekarni in drogeriji. — Zanimivo kajko po naslovu „Zdravje in razkuževanje“ pošlje zastonj in poštnine prosto

Kemik Hubmann,

referent Lysoformwerke, Dunaj XX., Petraschgasse 4.

Edini slovenski zavod brez tujega kapitala je:

1440

VZAJEMNA ZAVAROVALNICA

proti požarnim škodam in poškodbam cerkvenih zvonov
 Ljubljana, Dunajska cesta 17, Ljubljana.

Zavarovanja sprejema proti požarnim škodam: 1. raznovrstne izdelane stavbe, kakor tudi stavbe med časom zgradbe. 2. vse premišeno blago, mobilije, poljske orožje, stroje, živino, zvonove in enako. 3. vse poljske pridelke, žita in krmo. 4. zvonove proti prelomu. 5. sprejema tudi zavarovanja na življenje, oziroma doživetje in druge kombinacije in proti neugodam, vsakovrstna podjetja, obrti kakor tudi posamezne osebe za deželno nižjeavstrijsko zavarovalnico, od katere ima tudi deželni odbor kranjski podružnico.

Varnostni sklad in udnine, ki so znašale l. 1912 K 673.350-17, so poskočile koncem l. 1913 na K 735.147-17. Teda, čimvečje zanimanje za ta edini slovenski zavod, tembolj bo rasel sklad.

Ponudbe in pojasnila daje ravnateljstvo, glavno poverjeništvu v Celju in na Proseku, kakor tudi po vseh farah nastavljeni poverjeniki. Cene primerne, hitra cenitev in takojšnje izplačilo.

Ustanovljeno leta 1893.

Ustanovljeno leta 1893.

Vzajemno podporno društvo v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom
 sprejema in obrestuje hranilne vloge po

Rentni davek plačuje iz svojega. Zunanji vlagatelj so za pošiljanje denarja na razpolago brezplačno položnice poštne hranilnice. **5%**

Zadruga dovoljuje posojila v odsekih na 7 1/2, 15 ali 22 1/2 let, pa tudi izven odsekov proti poljubno dogovorjenim odplačilom. — Dovoljujejo se ranjšijska posojila proti zaznambi na plačo in zavarovalni polici ali proti poroštvo. Prospekti na razpolago.

Društveno lastno premoženje znaša čez 600.000 K. Deležnikov je bilo koncem leta 1913 2492 z 17406 deleži, ki reprezentujejo jamstvene glavnice za 6,788.340 K.

Načelstvo:

Predsednik: Anđrej Kalan, prelät in stolni kanonik v Ljubljani.

I. podpredsednik:

Ivan Sušnik, stolni kanonik v Ljubljani.

II. podpredsednik:

Karol Pollak ml., tovarnar v Ljubljani.

Člani: Fran Borštnik, o. kr. profesor v p. v Ljubljani; Ignacij Zaplotnik, katehet v Ljubljani; Ivan Dolenc, o. kr. profesor v Ljubljani; dr. Jožef Gruđen, stolni kanonik v Ljubljani; Anton Koblar, dekan v Kranju; dr. Jakob Mohorič, odvetniški kandidat v Ljubljani; dr. Fran Papež, odvetnik v Ljubljani; B. Remec, ravnatelj trg. sole v Ljubljani; Anton Sušnik, o. kr. gimn. profesor v Ljubljani; dr. Viljem Schweitzer, odvetnik v Ljubljani; dr. Aleš Ušeničnik, prof. bogoslovja v Ljubljani; Fran Verbič, o. kr. gimn. prof. v Ljubljani.

Nadzorstvo:

Predsednik: Anton Kržiš, o. kr. profesor in kanonik v Ljubljani. — Člani: Anton Čadež, katehet v Ljubljani; Ivan Miklar, profesor v Ljubljani; K. Gruber, o. kr. fin. rač. oficijal v Ljubljani; Avguštin Zajc, o. kr. rač. revident in posestnik v Ljubljani.

Priporočamo cenjenemu občinstvu edino domačo tvrdko

IGN. VOK

špeciálna trgovina šivalnih strojev in koles.

Ljubljana, Sodna ul. 6,

katera ima po ugodnih cenah in obrokah od strokovnjakov priznana najboljše šivalne stroje v Evropi in to so „PFAFF“ v veliki izbiri in zalogi.

1830
 Pošilja v vsaki čas brezplačno. Prilni posredovalci se iščejo.

Kranjska deželna podružnica v Ljubljani,
n. a. dež. živl. in rečne, neop. in laust. zavarovalnice

sprejema zavarovanja na doživetje in smrt, otroških dot. rentna in ljudska, nezgodna in jamstvena zavarovanja.

Javen zavod. Absolutna varnost. Nizke premije. Udeležba na dividendah pri živi enski zavarov. že po prvem letu.

Stanje zavarovanj koncem 1914 K 173.490.838.—
Stanje gar. fondov koncem 1914 K 48.732.122-76
V letu 1914 se je izplačalo zavarovancem na dividendah čistega dobička K 432.232-66

Kdor namerava skleniti življenjsko zavarovanje veljavno hkrati za vojno zavarovanje, naj se v lastno korist obrne do poročilne podružnice.

Prospekti zastoj in poštnine prosto.

Sposobni zas'opniki se sprejmejo po najugodnejšim pogoji.

Marije Terezije cesta 12.

SANATORIUM EMONA
ZA NOTRANJE IN KIRURGIČNE BOLEZNI.
POROČILNICA.
LJUBLJANA, KOMENSKEGA ULICA 4
ŠEFZDRAVNIK PRIPRAVIL DR. FR. DERGANČ

100 litrov zdrave domače pijače

osvečujoče, dobro in zelo preprosto si lahko vsak sam priredi z malimi stroški. Vse logi so snovi za ananas, jabolčnik, malinade, malinovec, poprova meta, škatelec, pomarančnik, dišava pena, višnjevec. Ta pijača se lahko postreže na vava hladna, pozimi pa vroča mesto na ma in zganja. Shraniti se ne more, brez z natančnim navodilom stanejo K 4/- tranko po povzetju. Na 5 takih porcij od dam eno porcu. Za gospodinjstva, tovarne, delavnice in neprecenljive vrednosti, ker delavce ta pijača osvaja in ne upijani, vsled česar ne izgube nič na svoji delavnosti.

Jan Grolich, drogerija „Pri angelu“, Brno 601, Morava 1351

Čučje volno

kupuje vsako množino za vojaške potrebščine po višji ceni kot vsak drug prekupec. — 1782

IVAN SAVNIK, Kranj (Gorenjsko.)

GORCEVA

KOLESA PRIZNANO NAJ BOLJŠA SEDANJOSTI

A. GOREC

LJUBLJANA MARIJE TEREZIJE CESTA št. 14 NOVI SVET
NASPROTI KOLIZEJA ZAHTEVAJTE PRVI SLOV. CENIK BREZPLAČNO

500K

Vam plačam ako Vaše kurjih oces, bradavice in trde kože tekom 3 dni s korenino brez bolečin ne odgravi **RIA-BALSAM**.

Cena lončku z ministrim pamom K 1'—, 3 lončki K 2'50, s lončkov K 4'50.

Kemeny, Laschau (Kassa) L., poštni redal 12 12. Ograko.

Kava

50% ceneje!

Ameriška štedilna kava, lepo dišeča, izdatna in vrediliva 5 kg vreča za poskušnjo K 12'— post. prosto po povzetju. Pol kilograma prvovrstnega finega čaja va K 2'40 tudi 50 kom. razl. lepih razglednic pošlje za 1 K

A. Schapira št. 473, izvor kave in čaja.

TISZABOGDANY, Ungarn.

izberno so jo čestito zn. vojake v vojski in sploh za vsakega kot najboljšo

bol oblažajoče mazanje

pri prehlajenju, reumatizmu, gripu, influenci, prsu, vratni in bolesti v hrbtu

Dr. Richter-ja

Sidro-Liniment. capaci compos.

Nadomestilo **Sidro-Pain-Expeller.**

Steklenica kron — 80, 1'40, 2'—.

Dobiva se v lekarnah ali direktno v Dr. Richter-ja lekarni „Pri zlatem levu“, Praga, 1., Elizabetina cesta 9.

Dnevno raspošiljanje.

Razširjate „DOMOLJUBA“!

Stanje vlog ež 23 milijonov kron.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zađuga z neomejeno zavezo

Ljubljana, Miklošičeva cesta štev. 6, priščiče, v lasti hiši nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvišo

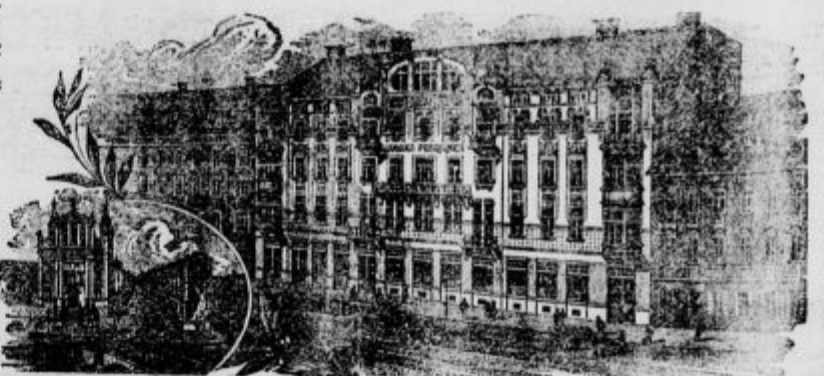
sprejema hranilne vloge in vloge v tekočem računu, za katere jamčijo ne samo njeni zadružniki, temveč

tudi cela dežela Kranjska

in jih obrestuje po **4 3/4 %**

brez kakega odbitka, tako da sprejme vložnik od vsakih vloženih 100 kron čistih obresti 4.75 kron na leto.

Za nalaganje po pošti so poštnohranilnične položnice brezplačno na razpolago.

Načelstvo.